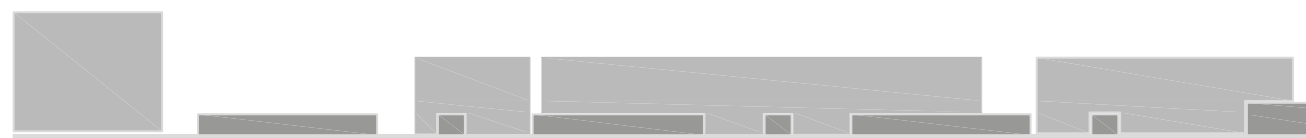

Typologische analyse van het wonen

Woontypologiën in Amsterdam

1 1

John van den Berg, Jaap Roeleveld, Tijmen Stuurman

Inhoudsopgave

Inleiding	7
I. Essay	9
Amsterdam Geuzenveld, van tuinstad tot Vogelaarwijk	11
1.1 Industriële Revolutie	12
1.2 De macht van het proletariaat	12
1.3 Wereldoorlog en wederopbouw	12
1.4 Individualisering en immigratie	13
2.1 Het concept van de tuinstad	14
2.2 De functionele Stedenbouw	15
2.3 Culturele vernieuwing	16
3.1 De geschiedenis van de plek	17
3.2. Realisatie van Geuzenveld	18
3.3 Geuzenveld na oplevering	20
4.1 Typische kenmerken van het wonen	21
4.2 Om welke redenen gecreëerd	21
4.3 Waarom getransformeerd	22
02. Bibliografie	23
03. Eindnoten	24

II. Analyse	25
01. Schaal 1: stad 1:20000	26
01.1 Het stadsfragment binnen het stedelijk weefsel	26
02. Schaal 2: Stadsfragment 1:2000	29
02.1 Topografie / Situatie	30
02.2 Bebouwd/Onbebouwd	32
02.3 Verkavelingstructuur	34
02.4 Ontsluiting	36
02.5 Toegankelijkheid	38
02.6 Sociale structuur	40
02.7 Programma	44
02.8 Regel en uitzondering	46
02.9 Ordenende elementen	48
02.10 Elementen van gestalte	56
02.11 Elementen van cohesie	58
03. Schaal 3: Blok 1:500	69
03.2 Bebouwd/Onbebouwd	72
03.3 Verkavelingstructuur	74
03.4 Ontsluiting	76
03.5 Toegankelijkheid	80
03.6 Programma	82
03.7 Regel en uitzondering	86
03.8 Ordenende elementen	88
03.9 Elementen van gestalte	94
03.10 Elementen van cohesie	96
03.11 Transformatie: veranderingen en breuken	100
04. Schaal 4 Woning 1:200	103
04.1 Ontsluiting	104
04.2 Indeling	106
04.3 Gebruik	108
04.4 Sequentie	114
04.5 Inrichting	116
05. Nawoord	118

Inleiding

Voor het vak Typologische Analyse van het Wonen zijn de Westelijke Tuinsteden van Amsterdam verdeeld in verschillende fragmenten die ieder afzonderlijk worden geanalyseerd. Één van die fragmenten is door ons geanalyseerd wat vastgelegd is in dit verslag. Om een fragment correct te analyseren is allereerst een goed begrip van de context vereist. Om die reden is ons verslag tweeledig. Een wetenschappelijk essay vormt het eerste deel van dit verslag, de grafische analyse van het fragment het tweede deel. Behalve dat de grafische analyse niet kan worden uitgevoerd zonder kennis van de context, bleek het schrijven van het essay onmogelijk zonder de resultaten van de grafische analyse. Er kan worden gesteld dat het essay het 'waarom' behandelt van verschillende zaken, terwijl de grafische analyse voornamelijk het 'wat', de feitelijke toestand zelf, betreft. Deze heldere indeling heeft als consequentie dat de uitgebreide conclusie van het essay ook een groot deel van de resultaten van de grafische analyse vastlegt. Om die reden zijn de bijschriften van de analysekaarten vooral bedoeld als kanttekeningen en in mindere mate als conclusie.

Het essay bestaat uit drie onderdelen. Na het benoemen van de maatschappelijke context wordt stilgestaan bij de architectuurtheoretische context en de hoedanigheid van het Algemeen Uitbreidingsplan zelf. Bij het behandelen van dit drietal onderwerpen is steeds gelet op de relevantie. In het essay is geen representatie van de volledige maatschappelijke context, van de volledige architectuurtheoretische context of een volledige weergave van het Algemeen Uitbreidingsplan. Steeds wordt gezocht naar karakteristieken die een (vermoedelijke) invloed hebben op het fragment dat in de grafische analyse aan de orde komt.

In de grafische analyse is dezelfde methodologie toegepast. Hoewel het fragment aan de hand van vaststaande onderzoeksbegrippen is geanalyseerd, ligt het zwaartepunt van de analyse bij de meest relevante aspecten. De relevantie van begrippen is deels bepaald door de uitkomst van het essay en deels door overleg met de analysegroepen van aangrenzende fragmenten. De veranderingen in de tijd, een ruime interpretatie van het begrip transformatie, is het centrale thema van deze analyse geworden en vormt de rode draad door zowel essay als grafische analyse.

I. Essay

Amsterdam Geuzenveld, van tuinstad tot Vogelaarwijk

Typologische analyse van het wonen | Woontypologieën in Amsterdam

A | 9

Amsterdam Geuzenveld, van tuinstad tot Vogelaarwijk

Amsterdam Geuzenveld bevindt zich de laatste jaren in het middelpunt van de belangstelling. In 2003 werd de wijk opgenomen in de Lijst Kamp; een lijst van 56 'prioriteitswijken'. Minister Winse-mius vond Geuzenveld één van de wijken waarin sprake was van 'een cumulatie van problemen, waarvoor we de uitdrukking 'vlam in de pan' gebruiken'. Op 22 maart 2007 maakte toenmalig minister Voge-laar haar 40 probleemwijken bekend. Ook Geuzenveld behoorde tot deze 'krachtwijken'. Architectuur en stedenbouw werden mede verantwoordelijk geacht voor de miserabele toestand in deze gebieden.

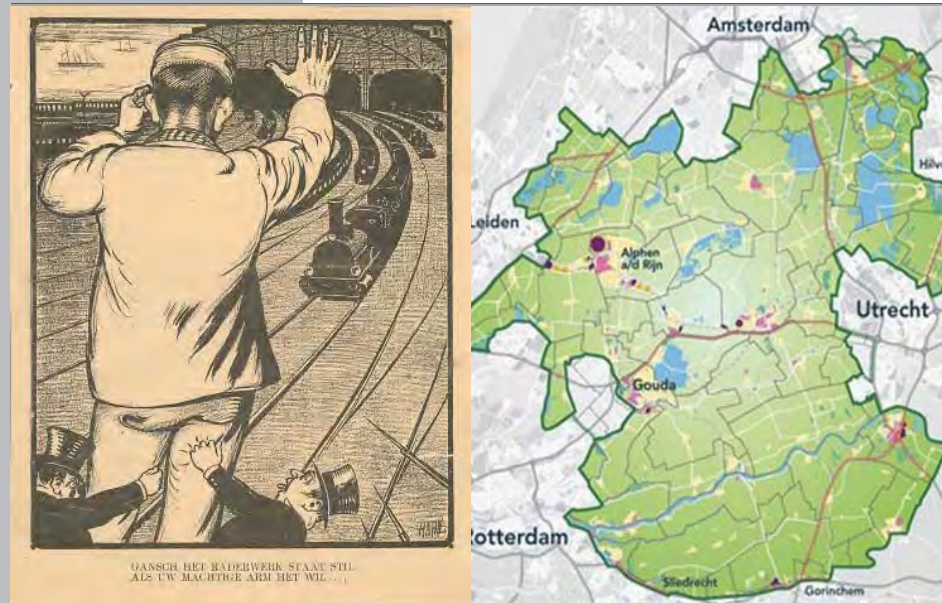
In dit verslag zullen de stedenbouw en architectuur van deze 'aandachtswijken' in hun context worden ge-plaatst om vervolgens specifiek te worden geanalyseerd. Deze werkwijze zal resulteren in een gefundeerd antwoord op de volgende hoofdvraag: Wat waren de typische kenmerken van het wonen in de Westelijke Tuinstad Geuzenveld, om welke redenen zijn deze gecreëerd en waarom worden zij getransformeerd? Om deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden zullen respectievelijk de aanwezige maatschappelijke context en de theorie achter het toegepaste stadsmodel worden behandeld. Als laatste zal de feitelijke transformatie van Geuzenveld als afgeleide van de eerder behandelde items worden gepresenteerd en expliciet benoemd.

Afb. 01 Geuzenveld, wonderlijke mengvorm van Vogelaarwijk en tuinstad

1. De aanwezige maatschappelijke context

1.1 Industriële Revolutie

Aan het eind van de Negentiende eeuw begon de Industriële Revolutie ook in Nederland aan haar opmars. Landbouw en huisnijverheid maakten plaats voor gecentraliseerde industrie. Ambachtelijk handwerk werd vervangen door gemechaniseerde massaproductie. Veel traditionele bedrijven gingen failliet, een overschot aan arbeidskrachten was het resultaat. Een massale trek van landbouw naar industrie was het gevolg. Nederlandse handelssteden als Amsterdam en Rotterdam kenden een explosieve groei. Aan het begin van de twintigste eeuw waren de omstandigheden voor de doorsnee arbeider erbarmelijk. De urbanisatie van de voorgaande decennia had de stad tot een onevenwichtig geheel gemaakt, waarin de krotten en sloppen van de arbeiders letterlijk onder de rook van vervuilende fabrieken waren gesitueerd.

Afb. 02 de macht van het proletariaat dwong de overheid tot verbetering van de leefomstandigheden

Afb.03 het groene hart, een naoorlogs plan waarin de professionalisatie van ruimtelijke planning zichtbaar wordt

1.2 De macht van het proletariaat

De slechte leefomstandigheden in de stad veroorzaakten ontevredenheid. Deze beginnende onvrede dwong de toenmalige, liberale regering tot verbetering van de arbeidsomstandigheden. Daarnaast begon de visie van de liberale burgerij op de rol van de staat te veranderen. 'Men begon de samenleving als een organisme, als een systeem, te zien waarop door middel van rationeel denken en hande-

len invloed kon worden uitgeoefend'. Als gevolg van deze veranderende visie begon de overheid het als haar taak te zien, om het lage ontwikkelingspeil en het gebrek aan zedelijkheid bij de arbeidende klasse op te lossen. Door toememende kennis van hygiëne en dankzij de ontwikkeling van technische voorzieningen als riolering en waterleiding, kon de overheid concrete maatregelen nemen. 'De zorg voor het ordelijk functioneren van stedelijke samenlevingen als basis voor welvaart kon altijd met kracht van argumenten worden vertaald in de noodzaak van een veelzijdige woningbouw- en stadsontwikkelingspolitiek.¹² De Woningwet die in 1901 van kracht werd, markeerde het begin van dit 'beschavings-offensief', dat op zijn beurt eigenlijk het prille begin was van de verzorgingsstaat. Goede huisvesting werd door de overheid gezien als hét middel om de arbeidende klasse tevreden te stellen. Gesubsidieerde woningbouw verbeterde de leefomstandigheden substantieel. 'In de jaren dertig deed de eerste douche zijn intrede en werden diverse centrale verwarmingssystemen en installaties voor warm water bediscussieerd.¹³ Stadsuitbreidingen mochten niet langer rücksichtslos worden uitgevoerd. Er ontstond vraag naar visie op de lange termijn.

1.3 Wereldoorlog en wederopbouw

1.3.1 In de jaren '30 werden de gevolgen van de wereldwijde crisis ook in Nederland pijnlijk voelbaar. De Tweede Wereldoorlog diende zich aan, waardoor tot de tweede helft van de jaren '40 er van stedelijke groei nagenoeg geen sprake was. Vanaf 1945 begon de grootschalige wederopbouw van alles wat door crisis en oorlog was verwoest. Investerings in infrastructuur en industrie brachten een enorme economische groei op gang. In combinatie met de naoorlogse geboortegolf veroorzaakte deze factor 'een staatsplanning die zijn weerga niet kende'¹⁴. De overheid coördineerde bouwprojecten meer dan ooit tevoren. Het werd duidelijk dat 'de staat over instrumenten moest kunnen beschikken waarmee het uitgesproken particuliere belang binnen de perken kon worden gehouden en waarmee het collectieve belang gediend kon worden'¹⁵. Onder de indruk van het risico op overbevolking, werd Ruimtelijke Planning verregaand geprofessionaliseerd.

1.3.2 Naast een kwantitatieve groei van Nederlandse huishoudens, was er ook een kwalitatieve groei waar te nemen. Door een sterke groei van de welvaart voltrok zich onder andere een proces dat ook wel de 'verburgerlijking van de arbeidersklasse' genoemd wordt. Het gaat om een proces dat zowel van buitenaf door de overheid is gestimuleerd, als vanuit de burger zelf in gang gehouden werd. In dit essay wordt dit proces beschouwd als een eerste ingrijpende verandering in de wooncultuur waarvan het resultaat verwezenlijkt wordt in Geuzenveld. Geleidelijk ontstaat dat 'wat tot voor kort als het ware de voornaamste samenlevingsvorm was, het huishouden bestaande uit een gezin van twee generaties, waarin de man, de kostwinner, buitenshuis werkt en de vrouw de zorg voor het huishouden heeft en niet meer aan het inkomen bijdraagt door beroepsarbeid te verrichten'⁶. De individuele leden van het gezin kregen meer privacy, steeds meer woonfuncties werden in de woning zelf ondergebracht. Door elektrische voorzieningen ontstonden nieuwe sanitaire functies die vroegen om een nieuwe indeling van woningen, gebonden aan zich steeds uitbreidende voorschriften. Zonder deze verandering in wooncultuur zou de noodzaak voor stedelijke vernieuwing een stuk geringer zijn geweest. Niet alleen moest aan de stijgende vraag naar huisvesting worden voldaan; ook bestaande woningen moesten worden vervangen of verbeterd. 'Het kan worden vastgesteld' dat 'deze verandering in wooncultuur ertoe geleid heeft dat vanaf de jaren '30 een grootschalig volkshuisvestingsbeleid is gevoerd, dat na 1945 zelfs in zekere zin tot voleinding is gebracht'⁷.

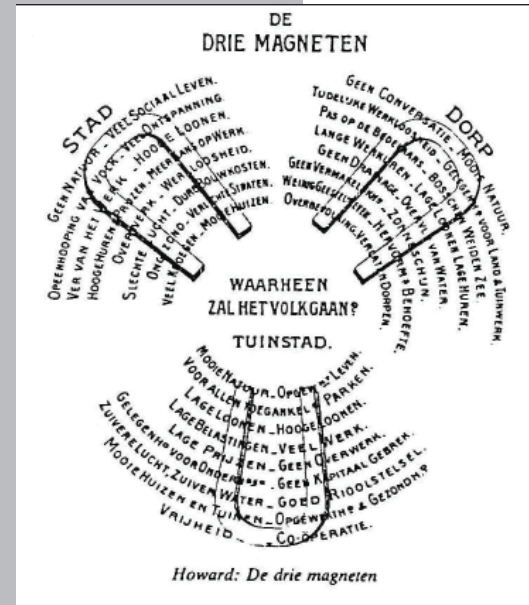
1.4 Individualisering en immigratie

1.4.1 Als gevolg van de secularisatie komt een individualisering op gang. Frits de Lange, hoogleraar ethiek aan de Universiteit van Kampen, benoemt individualisering als 'het proces waarbij de vroegere traditionele verbanden als dorp, buurt, klasse, gezin en kerk gaandeweg hun functie verliezen en de enkeling steeds meer tot centrum van zijn of haar denken en handelen wordt, tot integratiepunt van zijn of haar sociale betrekkingen'⁸. Het loslaten van de genoemde traditionele verbanden maakt dat veel mensen op zoek gaan naar hun eigen identiteit. Moderne media zijn in opkomst en versterken de ontzuiling. De eerste naoorlogse generatie is ontstaan en jongerenorganisaties schieten als paddenstoelen uit de grond. Amsterdam werd een epicentrum voor provo's, kraakbewegingen en antikraakbewegingen. Het gevoel van onveiligheid neemt toe. De vereenzelviging met de maatschappij neemt af, de attitude van het gemiddelde individu ten opzichte van de openbare ruimte verandert. 'Was vroeger het groen van iedereen, nu is het van niemand'⁹.

1.4.2 Er deed zich een tweede, ingrijpende wijziging voor in de wooncultuur. Mensen wilden niet langer hun thuis hebben in een eentonige huizenrij, maar zochten een eigen huis dat tegemoet kwam aan hun individuele behoeften. Deze reactie op het gestandaardiseerde bouwen duurt tot vandaag en lijkt zijn climax te bereiken in projecten als SOLIDS. De aanbieder bepaalt slechts de buitengevel en het oppervlak; het individu bepaalt de rest van zijn leefruimte.

1.4.3 De komst van gastarbeiders maakte van de grote steden als Amsterdam een multicultureel centrum. Door een taalbarrière en culturele verschillen verliep de integratie van deze bevolkingsgroep in de maatschappij moeizaam. Daarbij werd het voor bepaalde groepen, oorspronkelijke stedelingen steeds moeilijker om zich te blijven vereenzelvigen met het veelzijdige beeld dat Amsterdam kreeg. Dit is een actueel, nationaal probleem geworden en gebleven, waar nog steeds geen oplossing voor gevonden is.

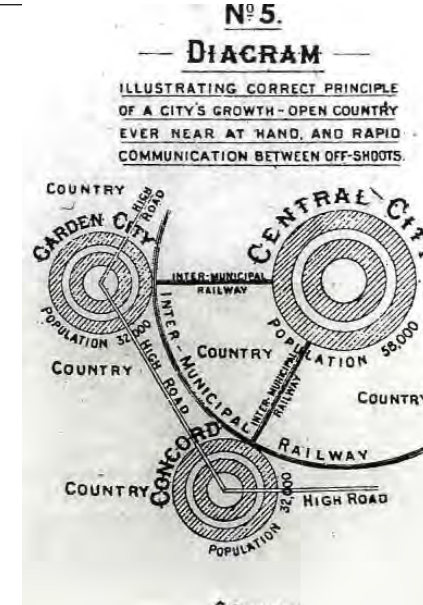
2. De theorie van het stadsmodel

Howard: De drie magneten

Afb. 04 het diagram met drie magneten verduidelijkt de symbiose van stad en land die Howard tot stand wilde brengen

Afb. 05 Het idee dat de tuinstad een satelliet van de bestaande stad moest zijn, werd in Nederland niet overgenomen

2.1 Het concept van de tuinstad

2.1.1 De gevaren van de al eerder genoemde Industriële Revolutie en de urbanisatie die zij tot gevolg had, werden al vroeg onderkend door Ebenezer Howard, de bekende, Britse stedenbouwkundige. 'Slumless and smokeless cities' waren zijn antwoord op de problemen die lukrake stadsuitwassen veroorzaakten. Om de groeiende industriële activiteit te huisvesten, koos Howard niet voor een uitbreiding van de bestaande stad, maar voor een autonome, industriële nederzetting, een sociaaleconomische, ruimtelijke eenheid. Een dergelijke, autarkische tuinstad zou op verschillende manieren de behoefte van de arbeider kunnen bevredigen. De tuinstad moest een leefmilieu creëren dat het midden hield tussen de traditionele agrarische samenleving en het leefmilieu in de stad. Zoals eerder beschreven had een groot deel van de fabrieksarbeiders nog een agrarische achtergrond, een dergelijke symbiose zou juist voor hen heel geschikt kunnen zijn.

2.1.2 De idee van Howard heeft in meerdere opzichten een hybride karakter. Niet alleen de positieve eigenschappen van het platteland en de stad moesten worden verenigd, ook de samenlevingsvorm moest het midden houden tussen gemeenschapsleven en individueel bestaan. Howard's idee van de tuinstad had ook in Nederland grote

invloed. Toch werd slechts een deel van Howard's concept ook werkelijk overgenomen. Men moest weinig hebben van een nieuwe, autarkische 'kunstmatig opgezette tuinstad'. Bruinwold Riedel, de man die in 1906 Howard's 'Garden Cities of tomorrow' had vertaald, zei over het concept: 'Uitbreiding van een bestaande kern in de geest van de tuinstad lijkt haalbaarder'¹⁰.

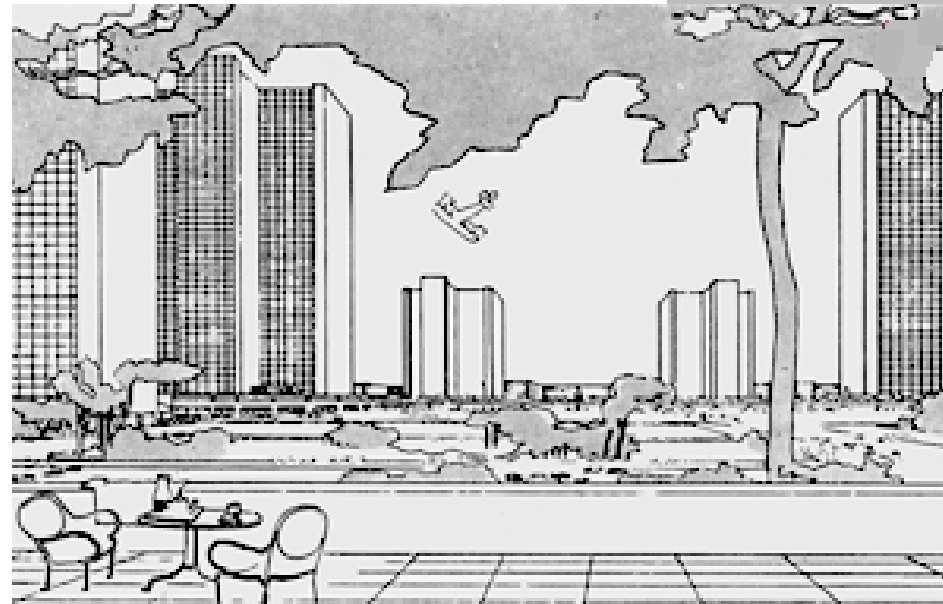
2.1.3 De eerste Nederlandse afgeleiden van het tuinstadconcept werden gerealiseerd als stedelijke en suburbane woonbuurten in Nederlandse steden. Deze dorpen hadden nog weinig te maken met het strenge rationalisme dat de latere tuinsteden zou kenmerken. 'Intieme pleintjes, pittoreske – vaak bochtige – straten en gezellige eengezinswoningjes bepaalden de typologie van deze tuindorpen'¹¹. De rode draad in de ontwikkeling van Howard's concept bleef de aandacht voor de bewoners zelf, de arbeiders. Om die reden werden de kleine, knusse tuindorpen uit de jaren '20 en '30 gepresenteerd als het dienende concept aan de verburgerlijking van de arbeidersklasse. Ir. A. Keppler, hoofd van Publieke Werken Amsterdam en voorzitter van de zogenaamde Tuinstadcommissie die door het stadsbestuur was ingesteld, was lyrisch over 'de zin voor spaarzaamheid en huiselijkheid, de vreugde in het gezinsleven, de lust tot arbeid' die 'zich alle in een goede en gezonde woning nestelen, en nog meer in een woning welke mijn zijn eigendom mag noemen'¹². Met de voortschrijdende kennis over hygiëne en volksgezondheid werden ook steeds meer eisen gesteld aan het leefklimaat in de woning. Lucht, licht en ruimte, kwaliteiten die in de functionele stedenbouw een centrale rol zouden gaan innemen, werden ook nu al met enige regelmaat benoemd. Toen de op kleine schaal uitgevoerde tuindorpen succesvol bleken te zijn, zocht de Amsterdamse Tuinstadcommissie naar een stedenbouwkundig, planologisch model, gestoeld op de ideeën van Howard. Uiteindelijk kwam Keppler met een plan 'waarin hij de decentralisatiegedachte binnen de gemeentegrenzen trachtte te realiseren'¹³.

2.2 De functionele Stedenbouw

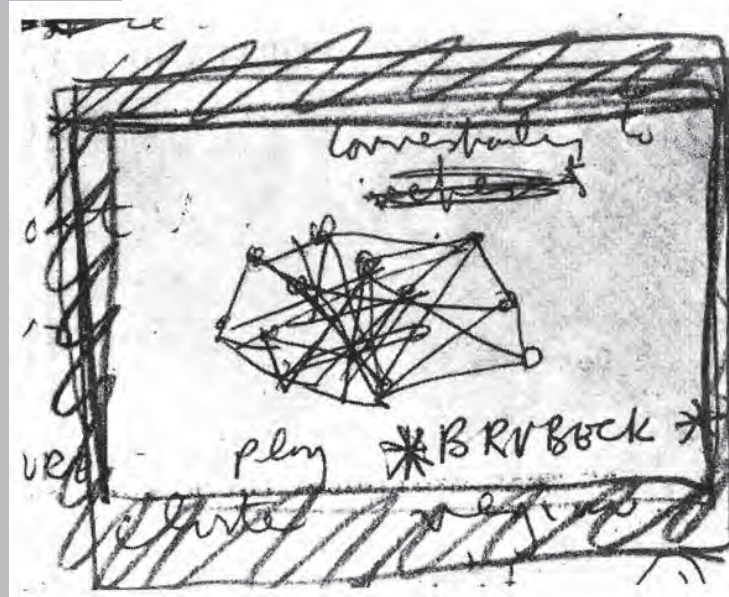
2.2.1 Ondertussen hadden de ontwikkelingen internationaal gezien ook niet stil gestaan. Al eerder is genoemd dat er vraag ontstond naar een visie op de lange termijn met betrekking tot stadsuitbreidingen. Deze behoefte veroorzaakte de opkomst van de functionele stedenbouw. De functionele stad moest 'de natuurlijke, sociologische, economische en culturele aspecten, waarvan in alle gevallen sprake is, in samenhang brengen'¹⁴. Daarbij werd er gezocht naar een aansluiting op de nieuwe productietechnieken. Zowel de tuinstadbeweging als het functionele, nieuwe bouwen wilde 'een versmelting van ethische en esthetische waardeoordelen' en zag dat als 'een voorwaarde om tot nieuwe ruimtelijke concepten te komen'¹⁵. Er ontstond een internationale beweging, georganiseerd in de CIAM (Congrès International de l'Architecture Moderne).

2.2.2 In de eerste vier congressen die door de CIAM worden gehouden wordt bijgedragen aan de uitwerking van nieuwe principes en methodes; Het 'Chartre d'Athènes' werd geformuleerd. In dit systeem van abstracte regels waren de vier hoofdfuncties van de stad (wonen, werken, recreatie en verkeer) het vertrekpunt bij het vormen van een concept. In het plan heerste een strenge functiescheiding. De activiteiten van wonen, werken en recreatie werden gedestilleerd uit het traditionele stadsleven, geconcentreerd en ruimtelijk van elkaar gescheiden. Tussen de drie functionele gebieden bestond een groene zone en een autonoom verkeerssysteem dat de functies onderling verbond. De al beschreven maatschappelijke context van de wederopbouw maakte van dit model een aantrekkelijke, uitvoerbare optie voor het snel realiseren van stadsuitbreidingen. Veel Nederlandse steden zijn ingericht volgens dit ruimtelijke concept. Volgens gestandaardiseerde bouwprocessen werden hele stadswijken uit de grond gestampt.

2.2.3 Kenneth Frampton spreekt in zijn 'Moderne Architectuur' over een drietal fasen waarin de CIAM verkeerde. De eerste fase die Frampton signaleert, omvat de eerste drie congressen van de CIAM, waarin, naar Duits voorbeeld, werd gezocht naar minimale woonvormen. De tweede fase wordt de fase van Le Corbusier genoemd, een fase waarin de CIAM zich concentreerde op een groter schaalniveau, dat van de stedenbouw en vooral idealistische, grotendeels onuitvoerbare plannen maakte¹⁶. Het AUP is ontstaan op het grensvlak van deze beide fasen.

Afb. 06 Ville Contemporaine, een grootschalig, idealistisch plan van Le Corbusier

Afb. 07 Het logo van Team 10, een 'ideogram of net of human relations' dat de gerichtheid op de behoeften van de mens verbeeldt

2.3 Culturele vernieuwing

2.3.1 De derde fase die Frampton onderscheidt betreft het afscheid van de steriele abstractie van Le Corbusier's plannen. Een jonge generatie, met architecten als Aldo van Eijck, accepteerde de vier functionalistische categorieën van het Chartre d'Athène niet langer als de enige abstractie van stedelijke groei. Deze nieuwe generatie kon zich niet langer verenigen met de resultaten van CIAM VIII, het achtste congres dat inmiddels was gehouden en reageerde 'met een complexer patroon dat, naar haar mening, beter tegemoet zou komen aan de behoefte aan identiteit'¹⁷. Uit haar begeleidend schrijven spreekt het eerste besef van de beginnende individualisering. Er wordt gesproken over 'ergens thuishoren als fundamentele behoefte'. Een behoefte die, volgens deze nieuwe lichte, gemakkelijk bevredigd wordt door de eigen woning, maar niet zomaar door de stad als geheel. 'Het korte smalle straatje in een krottenwijk slaagt, waar ruim opgezette stadssaneringen vaak mislukken'¹⁸. In deze laatste zin wordt door deze nieuwe garde van de CIAM voor het eerst openlijk getwijfeld aan de maakbaarheidgedachte die sinds de professionalisering van de stedenbouw zo in zwang was geraakt. In de jaren '70 bleek dat deze latere leden van Team 10, de opvolger van de CIAM, het bij het rechte eind hadden.

2.3.2 De al eerder genoemde provobeweging, 'die zich

de kans om de maatschappij nog eenmaal hartgrondig te provoceren niet wil laten ontnemen' (Van Duyn, 1985) stond symbool voor de groeiende kritiek tegen de maakbaarheidgedachte uit de jaren van de wederopbouw. Zowel de functiescheiding als het gebrek aan een eigen identiteit van het individu in de tuinstad werden bekritiseerd. 'Er ontstond een diepe crisis in de traditionele, als autoritair ervaren planningsorganisatie. De diensten van stadsontwikkeling werden afgeschilderd als slijpendragers van kapitalistische belangen'¹⁹. De Monumentzorg was in opkomst. De rigoureuze stadsuitbreidingen uit de tijd van de wederopbouw werden verafschuwd, men zocht naar kleinschaliger aanpassingen met aandacht voor de identiteit van de bestaande omgeving. 'Halverwege de jaren tachtig werd aan de stadsvernieuwing een ideologische draai gegeven en onder de noemer 'culturele vernieuwing' gebracht'²⁰. Tegelijkertijd maakte de kritiekloze aanname van de maakbaarheidgedachte plaats voor het bewustzijn van een onderscheid tussen de geplande en de geleefde stad. Daarbij wordt echter ook beseft dat het signaleren van dit onderscheid niet voldoende is. 'Het is betrekkelijk eenvoudig om afscheid te nemen van het maakbaarheidsideaal, breken met een maatschappelijke werkelijkheid die tot in haar fijnste haarvaten door dat ideaal is getransformeerd en nog steeds met de procedures en instrumenten van dat ideaal wordt beheerd en bestuurd, is iets geheel anders'²¹.

3. De transformatie van Geuzenveld als onderdeel van het AUP

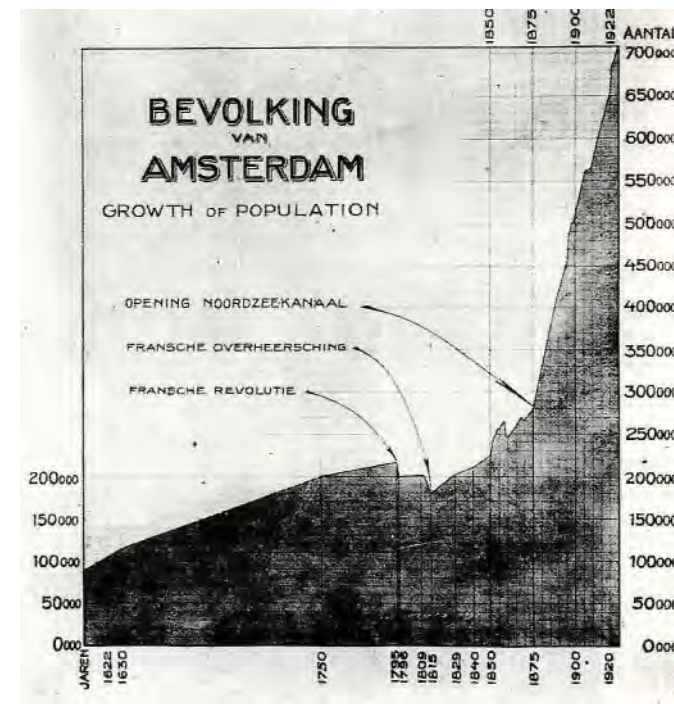
3.1 De geschiedenis van de plek

3.1.1 Het laagveengebied rond Amsterdam was lange tijd onderdeel van De Stelling van Amsterdam, die op zijn beurt deel uitmaakte van de Hollandse Waterlinie. De Haarlemmerweg zou één van de weinige toegangswegen tot Amsterdam zijn in tijd van inundatie. Het gebied wordt aan de bovenzijde begrensd door deze Haarlemmerweg en behoorde tot het droge gebied dat aan Amsterdam grensde. Parallel aan deze weg bevond zich een trekvaart. De verkaveling van deze landbouwgrond is kenmerkend voor agrarische laagveengebieden uit die tijd. Vrijwel alle hofsteden werden in een lint langs de hoofdwegen geplaatst, terwijl het grondgebied in langwerpige kavels, loodrecht op de hoofdweg, werd verdeeld. Naast de laagveengebieden boven zeeniveau bevonden zich ook twee polders, de Sloterdijkmeerpolder en de Ooekmeerpolder, in het plangebied. De eerste was ingepolderd in 1644, de tweede in 1874. Beide polders moesten continu worden bemalen.

3.1.2 Geheel overeenkomstig de ideeën van de CIAM hadden economisch en sociografisch onderzoek een belangrijke rol in de eerste fase van het AUP. Diverse berekeningen werden gedaan met betrekking tot de verwachte groei van Amsterdam tot het jaar 2000. Na een onderzoek naar de theorie van de tuinstad werd achtereenvolgens een studie betreffende de bevolkingsgroei, een studie betreffende de industrie en een algemene verkeersstelling gedaan. Nooit eerder kende onderzoek zo'n prominente rol in de beginfase van het stedenbouwkundige ontwikkelingsproces. Door een dergelijke, functionalistische analyse zou het mogelijk moeten zijn om de morfologie op stedenbouwkundig niveau, optimaal af te stemmen op het programma.

3.1.3 Hoe deze afstemming morfologisch verwezenlijkt moest worden, wordt duidelijk als gekeken wordt naar de vele Noord-Zuid gerichte parkstroken in het oorspronkelijke plan. Deze stroken zouden werknemers iedere dag een groene reis moeten bieden van woning naar werk. 'In de jaren '30 ging men er namelijk van uit dat de fors uit te breiden haven aan de noordkant en een nieuw industriegebied (met onder andere Schiphol) aan de zuidkant, de belangrijkste

werkgebieden voor de bevolking zouden gaan vormen²². Al snel bleek echter dat de prognoses niet overeenkwamen met de werkelijkheid. De economische activiteit in de Amsterdamse haven bleek lager dan verwacht. Het plangebied zou niet langer de bewoners gaan trekken die het zou moeten trekken. Dit zou één van de oorzaken blijken van de sociale neergang in Amsterdam West aan het eind van de vorige eeuw.

Afb. 08 In de analysefase van het AUP werd uitgebreid onderzoek gedaan naar bijvoorbeeld demografische ontwikkelingen

Afb. 09 In het oorspronkelijk plan zijn de 'schotse ruit' en verticale groenstroken duidelijk zichtbaar

3.1.4 Het AUP zou moeten worden uitgevoerd in een dwingend orthogonaal grid. In een metafoer wordt de verkaveling van het AUP wel vergeleken met de Schotse ruit. Rode blokken bebouwing, met blauwgroene linten van infrastructuur en openbaar groen. Toch vormen deze elementen niet het eerste ordenende middel voor Sloterveer en Geuzenveld. Opvallend is dat de contouren van de huidige Sloterveer, grotendeels overeenkomen met die van het drie eeuwen eerder ingepolderde Sloterveer. Het is waarschijnlijk dat Van Eesteren bewust deze lager gelegen polder heeft uitgekozen om als plas te fungeren, het aanhoudende gevecht tegen het water zou hierdoor in één klap worden opgelost²³. De geometrie van de Sloterveer heeft overigens nagenoeg geen invloed op de ruimtelijke indeling op wijkniveau. De bebouwing in het AUP wordt aan de noordkant begrensd door de al aanwezige Haarlemmerweg en de trekvaart. Bovenstaande elementen zorgden voor een eerste ordening in de morfologische eigenschappen van de Westelijke Tuinsteden.

3.1.5 De principes van het Chartre d'Athène zijn duidelijk zichtbaar in het plangebied. De scheiding van de functies wonen, werken, recreatie en ontsluiting is tot een bepaalde hoogte gerealiseerd. Daarnaast zijn ook stedenbouwkundige thema's van voor het radicale Chartre d'Athène verwerkt in het ontwerp. Een drietal Duitse stedenbouwkundigen had bij een uitbreidingsplan voor Berlijn het concept van de lobbenstad geïntroduceerd, als alternatief voor de uitgesproken concentrische uitbreidingen van weleer. 'Het was, aldus Van Eesteren, een eenvoudige gedachte, met grote overredingskracht'²⁴. In het AUP is dit concept met overtuiging gecombineerd met de ruimtelijke voorwaarden die de Sloterveer aan het plan stelde.

3.2. Realisatie van Geuzenveld

3.2.1 Een jaar nadat de wijk Sloterveer was opgeleverd, werd de eerste paal geslagen van Amsterdam Geuzenveld. Organisatorisch gezien was de bouw van Sloterveer geen onverdeeld succes gebleken. Volgens de Dienst Stadsontwikkeling was de beoogde, sterke samenhang van Sloterveer verwaterd. De inschakeling van een groot aantal architecten en woningbouwverenigingen had de voorbereiding uiteindelijk gecompliceerd, tijdrovend en kostbaar gemaakt. Dit in combinatie met het hoge tempo waarmee het plan moest worden uitgevoerd. 'In 1950 werd al begonnen met de uitvoering van het plan, twee jaar voordat de gemeenteraad het plan officieel goedkeurde'²⁵. Om dergelijke organisatorische problemen te voorkomen werd het bouwproces van Geuzenveld veranderd. Na een voorlopig schetsplan te hebben gemaakt, werd Geuzenveld opgedeeld in zes deelstukken, die ieder een eigen architect en een eigen woningstichting kregen toegewezen, onder supervisie van Van Eesteren.

3.2.2 Een langdurige zoektocht naar de ideale stad aan het eind van de jaren '20, had Van Eesteren overtuigd van het belang van een goede infrastructuur. Het was Van Eesteren's overtuiging dat de hoge bevolkingsdichtheid van de stad slechts bestond omdat die 'aan individuen een contact veroorlooft dat cultuurbetovorderend verondersteld kan worden. In vroeger tijden kon dat alleen bij gratie van hoge

bevolkingsdichtheden, het moderne verkeer creëerde echter nieuwe mogelijkheden²⁶. Van Eesteren trok de conclusie dat bij een verdubbeling van de verplaatsingssnelheid een halvering van de bevolkingsdichtheid mogelijk maakte. Deze fixatie op een efficiënte infrastructuur maakte dat Van Eesteren, na verschillende meningsverschillen met de architecten van Geuzenveld's deelstukken, besloot om de verkaveling die hij in het AUP voor Geuzenveld had vastgelegd niet meer te wijzigen. Door de vastlegging van de verkaveling en het relatief geringe aantal architecten dat aan Geuzenveld heeft gewerkt, is de wijk als geheel inderdaad eenduidiger geworden dan bijvoorbeeld Slotermeer. Waar in Slotermeer bepaalde delen nog werden opgetrokken in de stijl van de Amsterdamse School behoorde het gebruiken van een dergelijke vormtaal voor de architecten van Geuzenveld definitief tot het verleden.

3.2.3 Uit alles blijkt dat de woonfunctie van het viertal hoofdfuncties veruit de meest noodzakelijke was. Door de woningnood en de vereiste bouwsnelheid is bijvoorbeeld de hoeveelheid groen in Geuzenveld aanzienlijk kleiner dan die in Slotermeer. De bouw van de infrastructuur die planmatig was bepaald, werd niet eens volledig uitgevoerd. Pas in 1983 werd een hoofdverbinding van de Haarlemmerweg met het centrum van Geuzenveld tot stand gebracht. De kleine hoeveelheid auto's in de jaren '60 maakte de aanwezigheid van een dergelijk grote verkeersweg ook niet zo groot. Mogelijk is dat de bouw van deze ontsluitingsweg naar de Amsterdamse haven nog extra is vertraagd door de bewustwording van het feit dat Geuzenveld niet de groeikern zou worden die op grond van de ramingen werd verwacht.

3.2.4 Naast de opvallend lage kwantiteit van stedelijk groen binnen Geuzenveld is ook de kwaliteit van het aanwezige groen opvallend. In het oorspronkelijke idee van de tuinstad werd stedelijk groen vaak afgeleid van de al aanwezige natuur. De fixatie van het Nieuwe Bouwen op de theoretische, sociale, economische en technische context, maakte dat de originele, geografische eigenschappen van de plek bijna geheel buiten beschouwing werden gelaten. Ging het bij de oorspronkelijke tuinstadgedachte nog om fraai aange-

legde woonwijken, geïmplementeerd in een mooie natuur, in het AUP betrof het 'zorgvuldig gedistribueerde groensystemen' die ieder een duidelijke functie kregen²⁷. Dit verschil tussen natuur en stedelijk groen lijkt al aan de orde te zijn geweest tijdens de presentatie van het AUP in 1934, getuige de volgende, genotuleerde uitspraak van Van Eesteren: 'Maar ja, het is een stad met veel groen en als je daar vrede mee hebt, dat het daarom tuinstad heet, nou, daar ga je toch geen herrie over maken?'²⁸.

Afb. 10 plan tuinstad Geuzenveld, zichtbaar zijn de uniformiteit in de infrastructuur en kleine verschillen op blokniveau als gevolg

Afb. 11 De aanleg van Abraham Kuyperweg, uitgesteld tot 1983, geeft aan hoe groot de woningnood in de jaren '50 was.

3.3 Geuzenveld na oplevering

3.3.1 Door een combinatie van de reeds uitvoerig besproken sociologische en economische ontwikkelingen verloederde de wijk vanaf de jaren '70. Opvallend lang is er weinig actie ondernomen om deze verloedering tegen te gaan. Pas toen rond de eeuwwisseling de bouwtechnische kwaliteit van de woningen zelf niet meer voldeed, door achterstallig onderhoud en verouderde bouwdeelen, besloot men de wijk grootschalig aan te pakken. Tegelijkertijd werden ook de sociale misstanden benoemd en kreeg de wijk te maken met de uitgebreide, nieuwe terminologie, die al benoemd is in de inleiding van dit essay. De overvloed van openbare ruimte die Van Eesteren altijd had voorgestaan, was negatief gebleken voor de veiligheid van het gebied. Een wijziging in de samenstelling van de woonvoorraad was eveneens noodzakelijk. De wijk werd niet langer bevolkt door de doelgroep die het AUP destijds wilde bereiken.

3.3.2 In hun Atlas van de Westelijke Tuinsteden, delen Ivan Nio, Arnold Reijndorp en Wouter Veldhuis de bewoners van onder andere Geuzenveld op in drie groepen: oorspronkelijke bewoners, migranten en nieuwe stedelingen²⁹. Deze laatste groep van nieuwe stedelingen, bestaat uit vermogende, hoog opgeleide mensen, met een sterke ge-

richtheid op het centrum van Amsterdam. Vanwege de vergrijzing van de eerste groep bewoners en de opkomst van een nieuwe, hybride generatie uit de groep van migranten zal deze derde groep steeds belangrijker worden in de wijk. Naast het beperken van openbare ruimte is er daarom ook behoefte aan een upgrade van de wijk, om de groep van nieuwe stedelingen te bedienen. Naast een upgrade van de woningvoorraad is er ook behoefte aan nieuwe woonvormen. De traditionele eengezinswoningen uit de wederopbouw voldoen niet aan de eisen die voor een huidig eenpersoonshuishouden worden gesteld.

3.3.3 Hoewel de groep van nieuwe stedelingen steeds meer aandacht krijgt, probeert men de huidige, minder kapitaalkrachtige bewoners niet over het hoofd te zien. De vernieuwing van Geuzenveld, die rond de eeuwwisseling in gang is gezet, is daarom tweeledig. Enkele zones van Geuzenveld vallen sinds kort onder de Monumentenzorg. In deze gebieden vertaalt de vernieuwing zich concreet in het beperken van de openbare ruimte door het plaatsen van hekken en wordt de vereiste upgrade gezocht in een bouwtechnische verbetering van de bestaande flats. In andere delen van Geuzenveld wordt de vernieuwing op grotere schaal uitgewerkt. In deze gebieden wordt de vernieuwing gezocht in het verminderen van openbare ruimte door het toevoegen van woonruimtes. Naast het beperken van openbare ruimte door extra bouwmassa worden semipublieke ruimtes gecreëerd met een geclaimd karakter. Als gevolg van de verdichting en de vorming van sterke, semipublieke ruimtes lijkt er sprake te zijn van een terugkeer naar het aloude bouwblok. Deze nieuw toegepaste bouwblokken laten een grote diversiteit zien op het gebied van architectuur, typologie en functie. Een flink aantal architecten draagt bij aan de verschillende ontwerpen, wat de bouwblokken ook onderling zeer divers maakt. In de bouwblokken zelf wordt altijd een mengsel gezocht van sociale huurwoningen en duurdere koopwoningen.

4. Conclusie

4.1 Typische kenmerken van het wonen

Kenmerkend voor Geuzenveld is de overvloed aan goedkope eengezinswoningen. Opvallend is de mate waarin de volledige woonomgeving gepland is. Sommige deelwijken aan de rand van Geuzenveld hebben een licht zelfvoorzienend karakter. Geuzenveld als geheel wordt voorzien door een gebied dat zich concentreert in het centrum van de wijk. Er is veel aandacht voor hygiëne, lucht, licht en ruimte op woningniveau, in vergelijking met de eigenschappen van vooroorlogse woningen. Op verschillende schaalniveaus is Geuzenveld volgens gestandaardiseerde dimensies verwezenlijkt. Er heerst in zekere mate een functiescheiding in de wijk. De functie wonen wordt gescheiden van de werkfunctie door stroken met recreatief groen en verkeer. Hoofdstroken zijn vaak min of meer Noord-Zuid gericht (3.1.3). Geuzenveld is een woonwijk in de directe omgeving van de Sloterplas, maar wordt op verkavelingniveau nagenoeg niet door dit natuurlijk gegeven beïnvloed (3.1.4). De architectuur varieert licht op wijkniveau (3.2.1). De ruimtelijke indeling van Geuzenveld ervaart monotoon en is over de gehele wijk consequent uitgevoerd (3.2.2). Geuzenveld heeft een minder groen karakter dan de overige tuinsteden (3.2.3). Aan het aanwezige stedelijk groen ontbreekt een groot deel van de decoratieve functie die natuurlijk groen wel heeft (3.2.4).

4.2 Om welke redenen gecreëerd

De overvloed aan goedkope eengezinswoningen is het gevolg van de massale vooroorlogse urbanisatie die het noodzakelijk maakte om aan de rand van de stad sociale woningbouw te creëren (1.2). Daarnaast is het AUP sterk beïnvloed door het Nieuwe Bouwen, waarbij men gefascineerd was door minimale woonvormen (2.2.3). Bevolkingsgroei en een stijging van de welvaart zorgden tijdens het ontstaan van Geuzenveld voor het schrikbeeld van een overbevolkt Nederland wat men wilde uitbannen door het leven zoveel mogelijk planmatig te bepalen (1.3.1). In het licht zelfvoorzienende karakter van Geuzenveld zien we één van de spaarzame referenties met Howard's idee van de tuinstad terug (2.1.1). De relatief goede leefomstandigheden in de oorspronkelijke bebouwing van Geuzenveld zijn te danken aan de link die men destijds zag met het welbevinden van

de mens en daarmee met het functioneren van het proletariaat (2.1.3). Vanwege de sterke focus op techniek en massaproductie werd op alle mogelijke schaalniveaus gestandaardiseerd (2.2.1). Functiescheiding was de theorie van de CIAM, opgesteld in het Chartres d'Athène. De chaos van de stad kon worden voorkomen door een eerste scheiding in de vier hoofdfuncties (2.2.2). De Noord-Zuid gerichtheid valt te verklaren door de verwachte werkgebieden ten noorden en zuiden waaraan Geuzenveld werknemers zou gaan afdragen die zich op een efficiënte manier van woning naar werk zouden moeten kunnen verplaatsen (3.1.2).

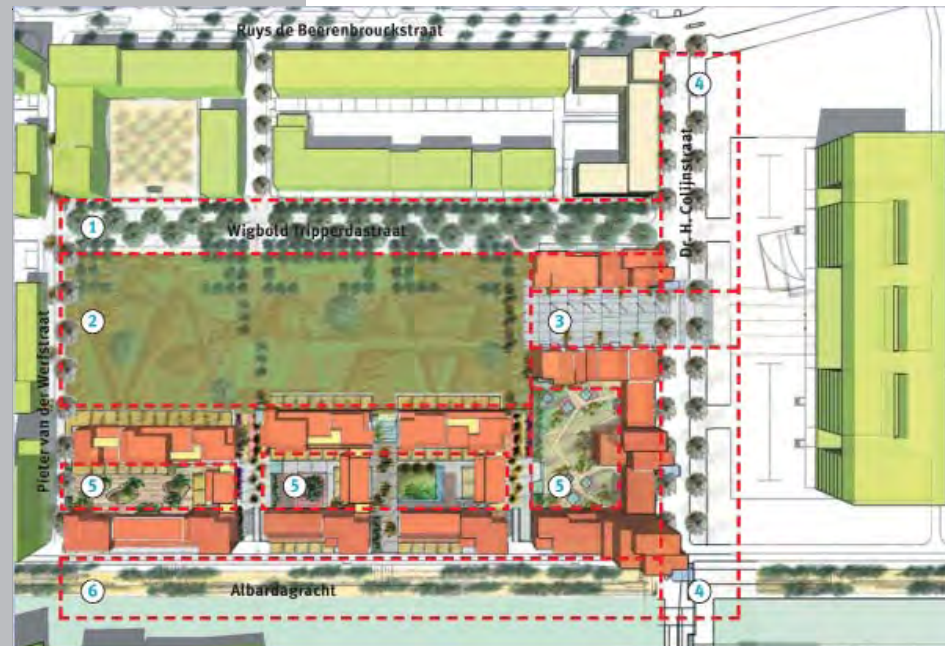

De Sloterplas werd gecreëerd om te kunnen voorzien in een recreatieve functie, het probleem van de continue bemaling op te lossen en om op een goedkope manier zand te kunnen verkrijgen voor de ophoging van het landschap (3.1.4). Omdat ieder van de zes deelstukken van de wijk aan een andere architect werd toegewezen, varieerde de architectuur (3.2.1). Deze variatie was maar subtiel omdat het zes architecten betrof die allen afscheid hadden genomen van Amsterdamse school en zich stuk voor stuk beperkten tot een, min of meer dezelfde, functionele vormentaal. In Geuzenveld werd een uniforme infrastructuur gecreëerd, vanwege het grote belang dat Van Eesteren aan de functie vervoer gaf (3.2.2). De functie wonen had een sterke prioriteit tijdens de realisatie, vanwege de bouwsnelheid die vereist was door de heersende woningnood (3.2.3). De rationalisatie het functionalisme van het stedenbouwkundig onderwerp maakte dat ook het stedelijk groen een duidelijke functie kreeg (3.2.4).

fig.12 onregelmatige gevelbeelden moeten de plek een eigen karakter gaan geven.

4.3 Waarom getransformeerd

4.3.1 Het proces van individualisering in de Nederlandse maatschappij zorgt voor een stijgende behoefte aan het uitdrukken van de individuele identiteit. Het belang van het collectief wordt daarentegen als steeds kleiner ervaren. Dit eerste gegeven zorgt ervoor dat verschillende traditionele woonvormen in Geuzenveld niet langer voldoen (1.4.2), het tweede aspect veroorzaakt de ongunstige neveneffecten van de grote hoeveelheid openbare ruimte (1.4.1). Semipublieke ruimtes krijgen een sterke voorkeur en veroorzaken, in combinatie met een vereiste verdichting, een terugkeer naar het bouwblok (3.3.3). Een verandering in de samenstelling van de bevolking maakt dat de geplande stad niet langer gelijk staat aan de geleefde stad (1.4.3). Een vernieuwde en een, door de huidige twijfel aan de maakbaarheidgedachte, verminderde planning lijkt vereist (2.3.1).

Afb. 13 In het definitieve plan voor de eendrachtsbuurt is een terugkeer naar het bouwblok zichtbaar

Onder andere het multiculturele karakter dat Amsterdam West heeft gekregen vraagt om meer aandacht voor de cultuur van de plek Amsterdam zelf (2.3.2). De bouwkundige kwaliteit van de woningen uit de wederopbouw is zodanig achteruit gegaan dat renovatie noodzakelijk is (3.3.1). Daarnaast hebben nieuwe, kapitaalkrachtiger stedelingen meer eisen dan de doelgroep uit de tijd van de wederopbouw.

Deze nieuwe stedelingen hebben niet alleen aanvullende, maar ook veranderde eisen met betrekking tot bijvoorbeeld het programma van de woningen (3.3.2).

4.3.2 Al deze transformaties hebben als doel om van Geuzenveld weer de leefbare wijk te maken die bedoeld wordt met alle benamingen die de overheid de afgelopen jaren aan deze wijk gegeven heeft. Of die opzet zal slagen met de architectonische middelen die men tot zijn beschikking heeft, blijft de vraag. Nu is Geuzenveld, tussen de puinhopen van alle bouwprojecten, nog die wonderlijke mengvorm van Vogelaarwijk en tuinstad.

02. Bibliografie

Boeken

- 01] (jaar van uitgave) Schijver initialen; "Titel"; Uitgever; Plaats; ISBN 00-...
- 02] sorteren op jaar van uitgave
- 03] (1902) Howard, E.; "Garden Cities of TO-morrow"; Faber and Faber; London;
- 04] (1942) Sert, J.L.; "Can our cities survive?"; MIT press; Cambridge;
- 05] (1980) Frampton, K.; "Moderne Architectuur"; SUN; Nijmegen; ISBN 90 5875 040 X
- 06] (1985) Duyn, R van; "Provo"; Meulenhoff; Amsterdam;
- 07] (1985) Hellinga, H.; "AUP Amsterdam 50 jaar"; stichting EFL; Amsterdam;
- 08] (1995) Doevendans, K; "Stedelijke Ontwikkeling"; Tue; Eindhoven;
- 09] (1995) Heusen, T. van; "Tuinstad van de 21ste eeuw"; TU Delft; Delft;
- 10] (1997) Eestern, C. van; "Het idee van een functionele stad"; NAI; Rotterdam;
- 11] (1990) Visscher, W.; "Niet zeuren maar bouwen";
- 12] (1999) Lange, F. de; "Ieder voor zich?"; Kok; Kampen;
- 13] (2001) Bock, M; "Van Eesteren, architect urbanist"; NAI; Rotterdam; ISBN10 9072469623
- 14] (2006) Boomkens, R; "De nieuwe wanorde"; van Gennep; Amsterdam; ISBN10 9055156507
- 15] (2007) Bosma, K; "Bouwen in Nederland 600-2000; Waanders; Zwolle;
- 16] (2007) Lang, A. de; "Scenic path XL"; TUE; Eindhoven;
- 17] (2008) Nio, I.; "Atlas van de Westelijke Tuinsteden"; SUN-trancity; Amsterdam;
- 18] (2009) Meyer, H.; "Het ontwerp van openbare ruimte"; SUN-trancity; Amsterdam;
- 19] (2010) Gemeente Amsterdam; "Bestemmingsplan Geuzenveld"; Gemeente Amsterdam; Amsterdam;
- 20] (2010) Gemeente Amsterdam; "De staat van wijk III"; Gemeente Amsterdam; Amsterdam;

Internet

- 21] architectenweb; <http://www.architectenweb.nl/aweb/archipedia/>, 09 oktober 2010
- 22] at5; <http://www.at5.nl/tv/aanbouw/aflevering/354>, 09 oktober 2010
- 23] dbnl; http://www.dbnl.org/tekst/duyn002prov01_01/duyn002prov01_01_0003.php?q=, 09 oktober 2010
- 24] geheugen van west; <http://www.geheugenvanwest.nl>, 09 oktober 2010
- 25] rijksoverheid; <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/vrom/organisatie/geschiedenis?#ref-vrom>, 09 oktober 2010

Illustraties

- A01] Eigen productie
- A02] BG H3/461 (prent), De Nederlandse arbeidersbeweging tot 1918, Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, Amsterdam.
- A03] <http://gorinchem.sp.nl/2008/groenehartgroot.jpg>
- A04] Heusden, T. van (1995). Tuinstad van de 21ste eeuw. Delft: TU, p. 11
- A05] Eesteren, C. van (1997). Het idee van een functionele stad. Rotterdam: Uitgeverij NAI, p.115
- A06] Boesinger, W (1930) Le Corbusier und Pierre Jeanneret. Zurich: Dr. H. Girsberger & Cie, p.19
- A07] <http://www.team10online.org/>
- A08] Eesteren, C. van (1997). Het idee van een functionele stad. Rotterdam: Uitgeverij NAI, p.7309]
- A10] Fragment van het in kaart gebrachte Algemeen Uitbreidingsplan van Amsterdam, stadsarchief Amsterdam
- A11] Gemeente Amsterdam, (2010). Bestemmingsplan Geuzenveld, p.6
- A12] Gemeente Amsterdam, procesbureau stedelijke vernieuwing, nieuwsbrief april 2006 p.1
- A13] Gemeente Amsterdam, procesbureau stedelijke vernieuwing, nieuwsbrief april 2006 p.3

03. Eindnoten

- 1] Doevendans, 1995, p.56
- 2] Bosma, 2007, p.570
- 3] Bosma, 2007, p.576
- 4] Bosma, 2007, p.600
- 5] Doevendans, 1995, p.57
- 6] Doevendans, 1995, p.59
- 7] Doevendans, 1995, p.60
- 8] De Lange, 1993
- 9] Meyer, 2006
- 10] Doevendans, 1995, p.70
- 11] Doevendans, 1995, p.70
- 12] Doevendans, 1995, p.73
- 13] Hellinga, 1985, p.47
- 14] Sert, 1942
- 15] Doevendans, 1995, p.90
- 16] Frampton, 1980
- 17] Frampton, 1980, p.335
- 18] Frampton, 1980
- 19] Bosma, 2007, p.603
- 20] Bosma, 2007, p.604
- 21] Boomkens, 2006
- 22] Van Heusden, 1995, p.14
- 23] Swierstra, 2004
- 24] Bock, 2001, p.214
- 25] Visser, 1990
- 26] Bock, 2001, p.215
- 27] Van Heusden, 1995
- 28] Van Heusden, 1995
- 29] Nio, 2008

II. Analyse

Westerlijke Tuinsteden, fragment III: Geuzenveld C. van Eesteren

01. Schaal 1: stad 1:20000

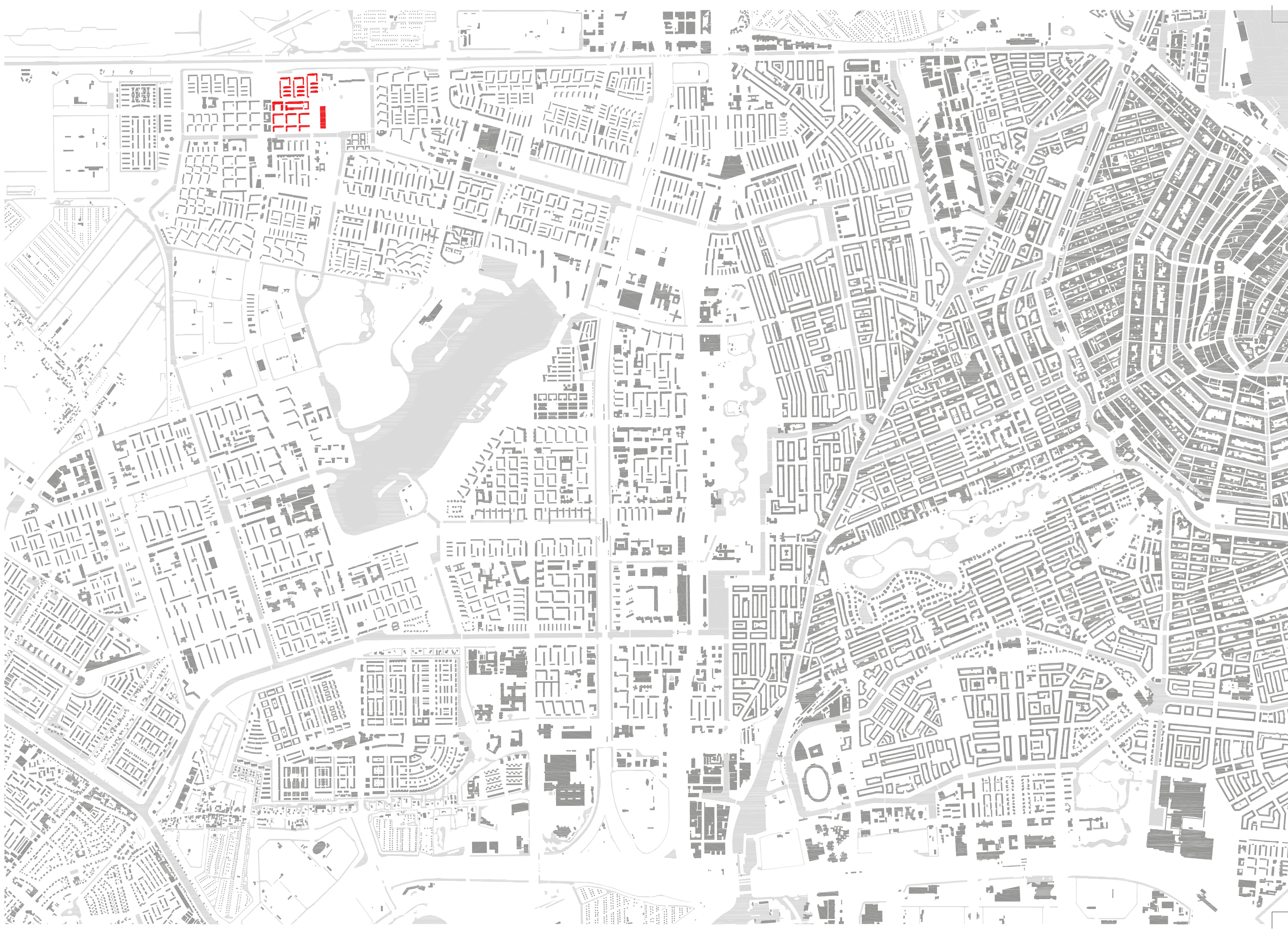
01.1 Het stadsfragment binnen het stedelijk weefsel

In deze eerste schaal van de grafische analyse wordt het door ons te onderzoeken fragment aangegeven. Het kader is zodanig gekozen, dat zowel de ligging ten opzichte van de oude binnenstad als de ligging ten opzichte van de Westelijke Tuinsteden als geheel zichtbaar worden. Het verschil tussen het open en gesloten stadsbeeld van respectievelijk de Westelijke Tuinsteden en de binnenstad. Duidelijk zichtbaar zijn ook de verschillende stempels die zijn toegepast. Als laatste is enigszins zichtbaar hoe geprobeerd is om groene lobben vanuit de Sloterplas het gebied in te laten dringen.

Legenda:

- bebouwing fragment
- water
- bebouwing

01. Eerste Schaal

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

A | 61

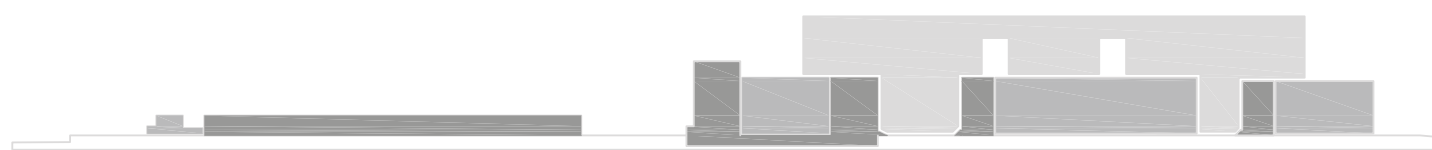
28 | A

02. Schaal 2: Stadsfragment 1:2000

Op drie schaalniveaus zullen wij verschillende onderzoeksonderwerpen analyseren. In de tweede schaal analyseren wij het aan ons toegewezen fragment. Dit fragment op tweede schaal valt uiteen in drie onderdelen met een verschillende hoedanigheid en betekenis. Er is een noordelijke strook met laagbouw, bestaand uit uitsluitend eengezinswoningen. De meest zuidelijke strook is opgebouwd uit de kenmerkende, oorspronkelijke haken middenhoogbouw. De middenzone bestaat uit een aantal nieuwgebouwde blokken. In overleg met de groepen W1 en W2 is besloten dat deze analyse zal inzoomen op deze middenzone met nieuwe bebouwing.

11

11

02. Tweede Schaal

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

21 | A

30 | A

02. Tweede Schaal

02.1 Topografie / Situatie

Het fragment wordt aan de noordzijde begrensd door de Haarlemmerweg, een provinciale weg van Amsterdam tot Haarlem, die al lang voor de bouw van de wijk Geuzenveld, waarvan ons fragment onderdeel uitmaakt, aanwezig was. Aan de zuidzijde bevindt zich de Albardagracht met daarachter een klein voorzieningengebied. Door de gracht zelf, een hoge groenbarrière aan de overzijde van de gracht en het ontbreken van een brug over de gracht in ons fragment, is er ook aan deze zuidzijde een duidelijke grens. Aan de westzijde van ons gebied is het fragment dat onderzocht wordt door W2. Aan de oostzijde bevindt zich het Parkrandgebouw, met daarachter het Eendrachtspark.

Legenda:

- bebouwing omgeving
- bebouwing fragment

- 1] Haarlemmerweg (N200)
- 2] Willem Schermerhornstraat
- 3] Ruys de Beerenbrouckstraat
- 4] Jacob Cabeliaustraart
- 5] Dolhaanjeslaan
- 6] Pleter van der Werfstraat
- 7] Albardagracht
- 8] Dr. H. Colijnstraat
- 9] Cornelis Raabolstraat
- 10] Frederik van Dorpstraat
- 11] Wigbolt Ripperdastraat
- 12] Kenau Simons Hasselaarstraat
- 13] Ewoud Worststraat
- 14] Jelte Eelsmastraat
- 15] Johan Basiushof

02. Tweede Schaal

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

24 | A

32 | A

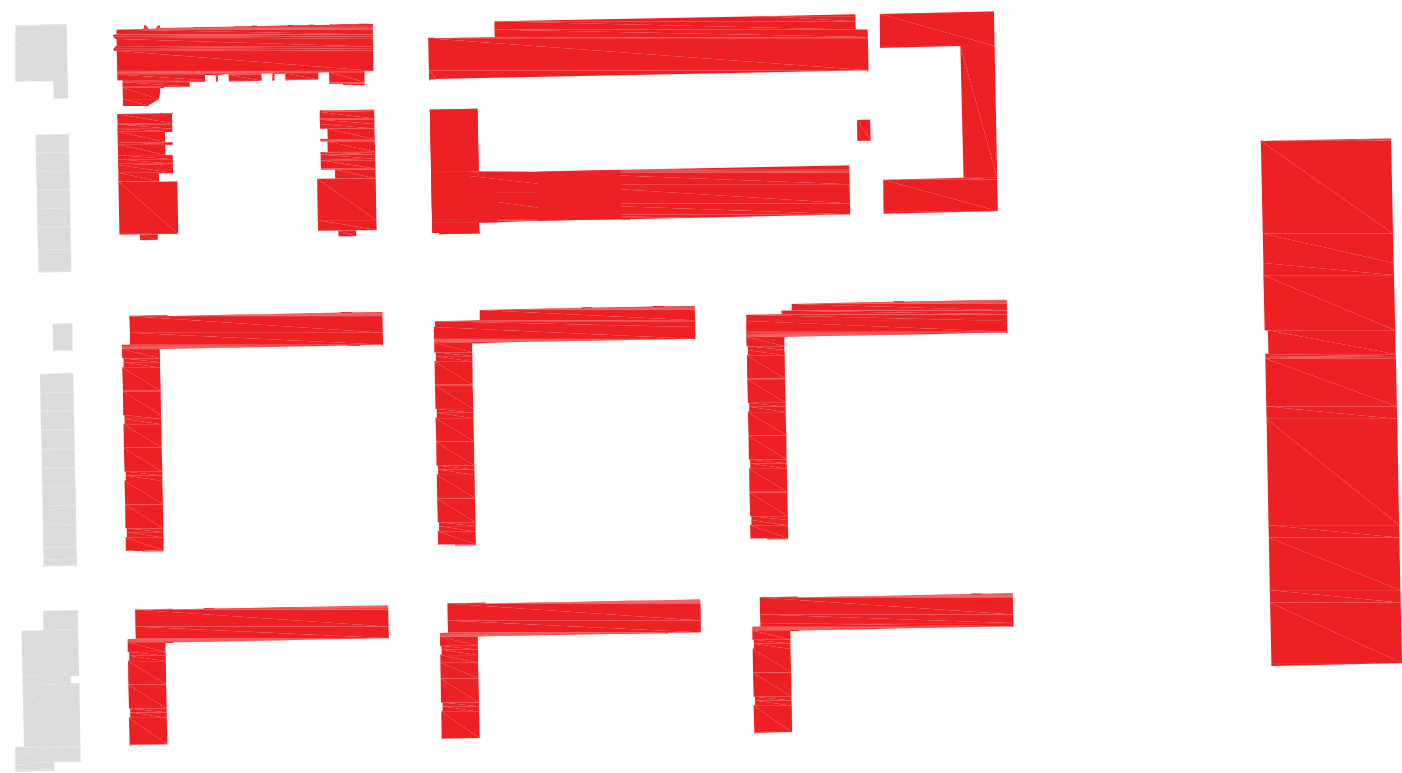
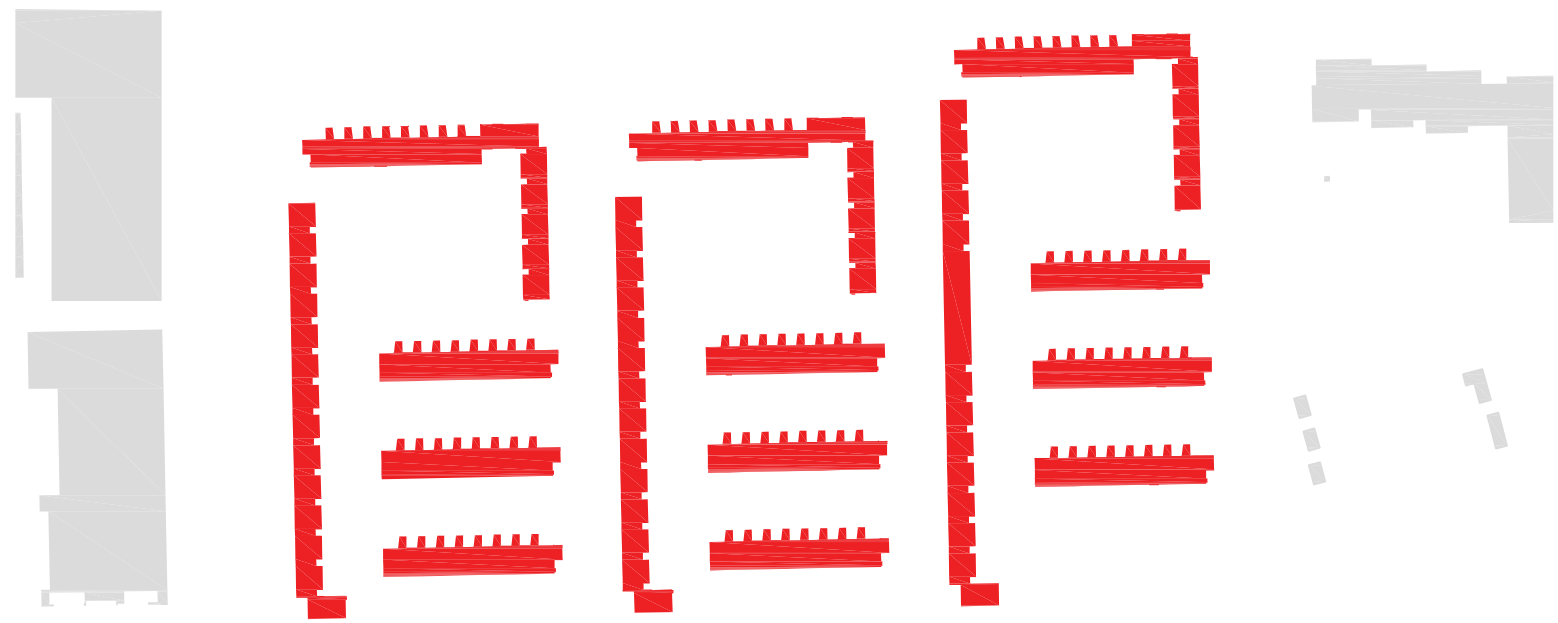
02. Tweede Schaal

02.2 Bebouwd/Onbebouwd

In deze analysekaart zijn de twee stempels zichtbaar die zijn toegepast. Duidelijk is te zien hoe de onderste stempels zijn beïnvloed door de Albardagracht. Klaarblijkelijk lagen de afmetingen van ons gebied min of meer vast, door de aanwezigheid van de gracht en de Haarlemmerweg aan de bovenzijde. Opvallend is ook de plaatsing van het drietal stempels aan de bovenzijde. Het meest westelijke stempel is noordelijker gelegen dan de andere twee.

Legenda:

- bebouwing fragment
- bebouwing omgeving

02. Tweede Schaal

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

00 | A

34 | A

02. Tweede Schaal

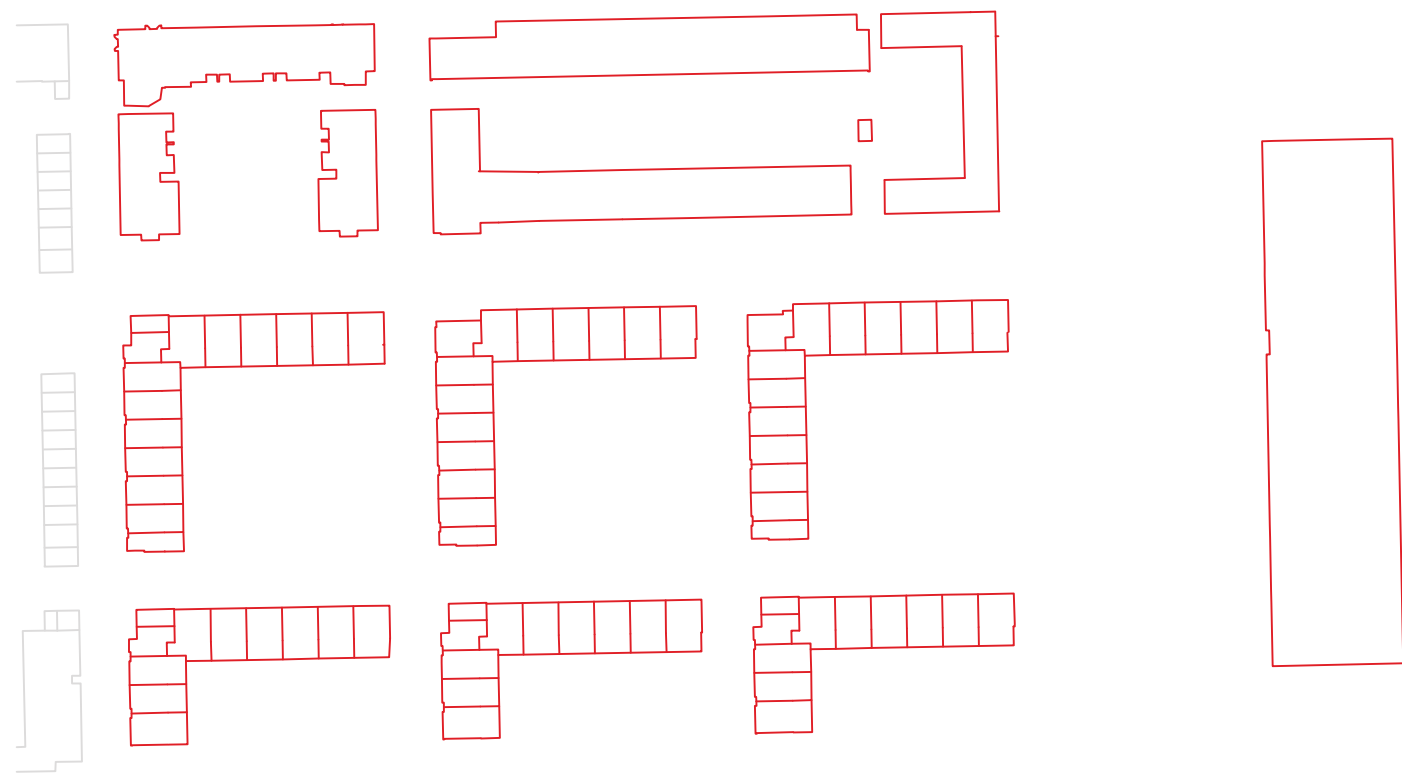
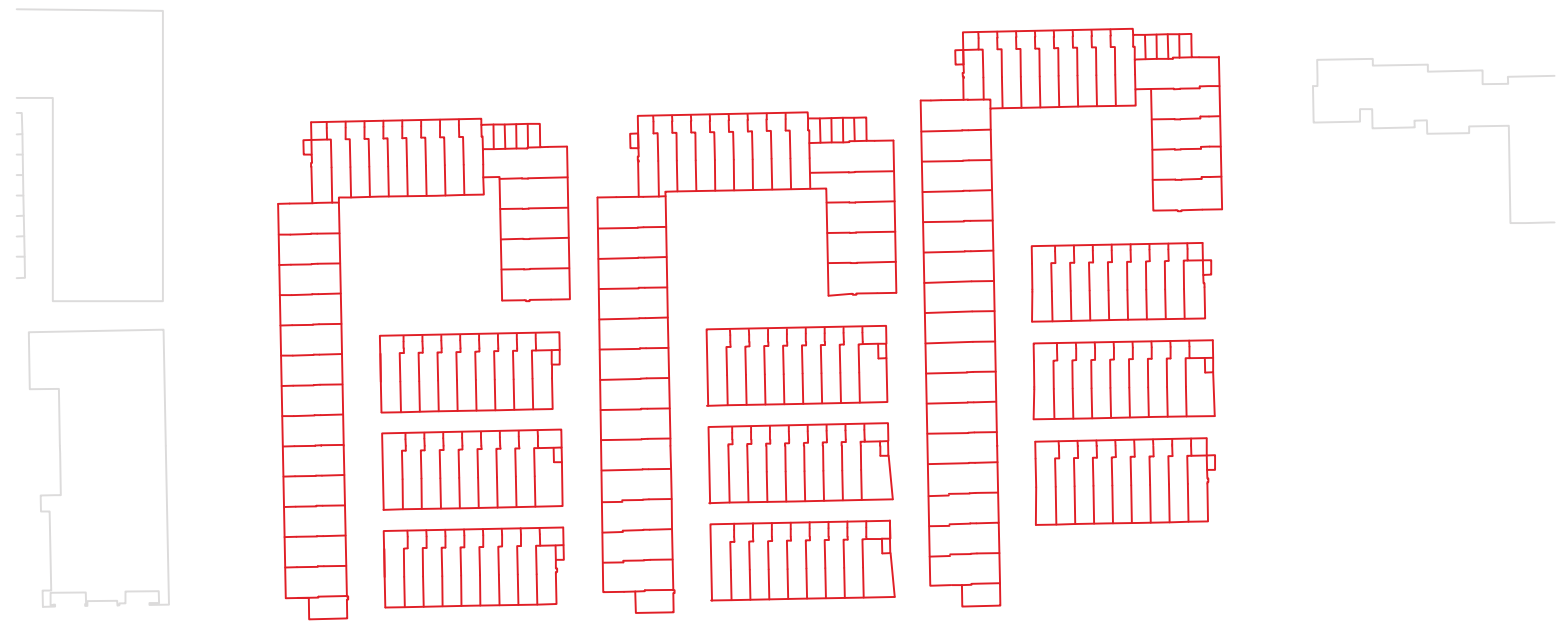
02.3 Verkavelingstructuur

Het eerste dat opvalt aan de verkavelingstructuur is de overvloed aan openbare ruimte. Terwijl bij de laagbouw-woningen aan de bovenzijde een verkavelingstructuur per woning is aangegeven, is dat bij de middelhoogbouw niet gedaan. In de eerste plaats verschilt de verkavelingstructuur soms per verdieping (bij gebouwen met voorzieningen in de plint en woningen op de verdiepingen) of is er sprake van een verkaveling in verschillende gradaties (in het Parkrandgebouw met de vele semipublieke ruimtes). Bovendien zorgen de collectieve ontsluitingen in de blokken met middelhoogbouw ervoor dat een groot deel van het betreffende gebouw toegankelijk is voor alle bewoners en dus één groot kavel wordt.

Legenda:

- verkaveling fragment
- verkaveling omgeving

02. Tweede Schaal

00 | A

36 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

02. Tweede Schaal

02.4 Ontsluiting

Er zijn verschillende ontsluitende elementen in ons fragment terug te vinden. De Haarlemmerweg is nog steeds een belangrijke, provinciale weg die Amsterdam met Haarlem verbindt. Deze Haarlemmerweg is uitsluitend voor autoverkeer bestemd. Om die reden is, parallel aan de Albar DAGRACHT een fietsroute die de ontsluiting van Amsterdam voor ongemotoriseerd verkeer regelt. Deze ontsluitingsmiddelen op regionaal niveau worden aangeduid als primaire ontsluitingen. Op wijkniveau verbindt de Colijnstraat het fragment met de rest van Geuzenveld, de Ruys de Beerenbrouckstraat met Slotermeer en de Willem Schermerhornstraat met de Haarlemmerweg. Deze ontsluitingen op wijkniveau worden gearceerd als secundaire ontsluitingen. Om de diverse stempels zijn wegen gelegd die op blokniveau ontsluiten. Deze wegen worden aangeduid als tertiaire ontsluitingen.

Legenda:

- primaire ontsluiting
- secundaire ontsluiting
- tertiaire ontsluiting
- bebouwing omgeving
- bebouwing fragment

02. Tweede Schaal

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

00 | A

38 | A

02. Tweede Schaal

02.5 Toegankelijkheid

De mate van toegankelijkheid is in ons fragment zeer divers. Het minst toegankelijkheid zijn binnenruimtes waarin gewoon wordt. Deze binnenruimtes krijgen dezelfde arcering als de buitenruimtes die omkaderd zijn met hoge visuele afscheidingen. Weliswaar zijn deze gebieden in meerdere mate toegankelijkheid, het benoemen van deze nuance zou de helderheid van de tekening niet ten goede komen. Een tweede categorie vormen de hofjes van de nieuw gebouwde blokken. Deze hofjes zijn stuk voor stuk ommuurd en vormen daardoor semipublieke ruimtes die slechts toegankelijk zijn voor de bewoners van het belendende blok. De derde categorie betreft ruimtes die niet daadwerkelijk geclaimd zijn door een individu (categorie één) of door een groep (categorie twee) maar wel een geclaimd karakter hebben. De hofjes in de laagbouw hebben dit geclaimde karakter erg sterk. Dit geldt ook voor de stoepen tussen de verschillende blokken. Hoewel deze stoepen voor iedereen toegankelijk zijn, zullen ze vrijwel uitsluitend worden betreden door bewoners. De groene gebieden aan de binnenkant van de haken hebben dit geclaimde karakter in een veel kleinere mate. Desalniettemin zijn deze gebieden minder toegankelijk dan de volledig openbare toegangswegen. Om die reden vormen dit stedelijk groen een vierde categorie.

Legenda:

- privé
- semi openbaar
- openbaar met hoogdrempelige toegankelijkheid
- openbaar met laagdrempelige toegankelijkheid
- openbaar
- bebouwing omgeving

02. Tweede Schaal

00 | A

40 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

02. Tweede Schaal

02.6 Sociale structuur

Sociale structuur heeft verschillende aspecten. In onze analyse hebben wij etnische afkomst en leeftijd geanalyseerd. Omdat het in de analyse op deze schaal met name gaat om de relaties in het fragment zelf is in de analysekaart van etnische afkomst het percentage allochtone bewoners per woonblok vergeleken met het gemiddelde percentage allochtone bewoners van de wijk Geuzenveld. Dit laatste percentage is op zijn beurt vele malen hoger dan het Nederlands gemiddelde. Er moet dus in het oog worden gehouden dat een percentage 'minder dan gemiddeld' nog steeds hoger kan zijn dan het Nederlands gemiddelde.

Er is te zien dat allochtone bewoners met name in de zuidelijke haken met middelhoogbouw wonen. De blokken laagbouw worden daarentegen met name bewoond door autochtone Nederlanders. De middelste strook met nieuwe bebouwing heeft een samenstelling die min of meer overeenkomt met het wijkgemiddelde.

Naast etnische afkomst is ook gekeken naar het verschil in leeftijd. Er is aangegeven waar meer autochtone 55-plussers dan gemiddeld zitten. Er is uitsluitend naar autochtone 55-plussers gekeken omdat er een wezenlijk verschil is met allochtone 55-plussers. Autochtone 55-plussers behoren tot de groep van oorspronkelijke stedelingen, delen hun woonruimte niet langer met jongere mensen. Te zien is dat deze groep van oorspronkelijke stedelingen oververtegenwoordigd is in het laagbouwgebied. Het grote percentage ouderen in de grote galerijflat daaronder is veroorzaakt door de aanwezigheid van een verzorgingshuis.

Legenda:

- meer dan gemiddeld
- gemiddeld
- minder dan gemiddeld
- bebouwing omgeving

alochtonen

02. Tweede Schaal

A | 00

42 | A

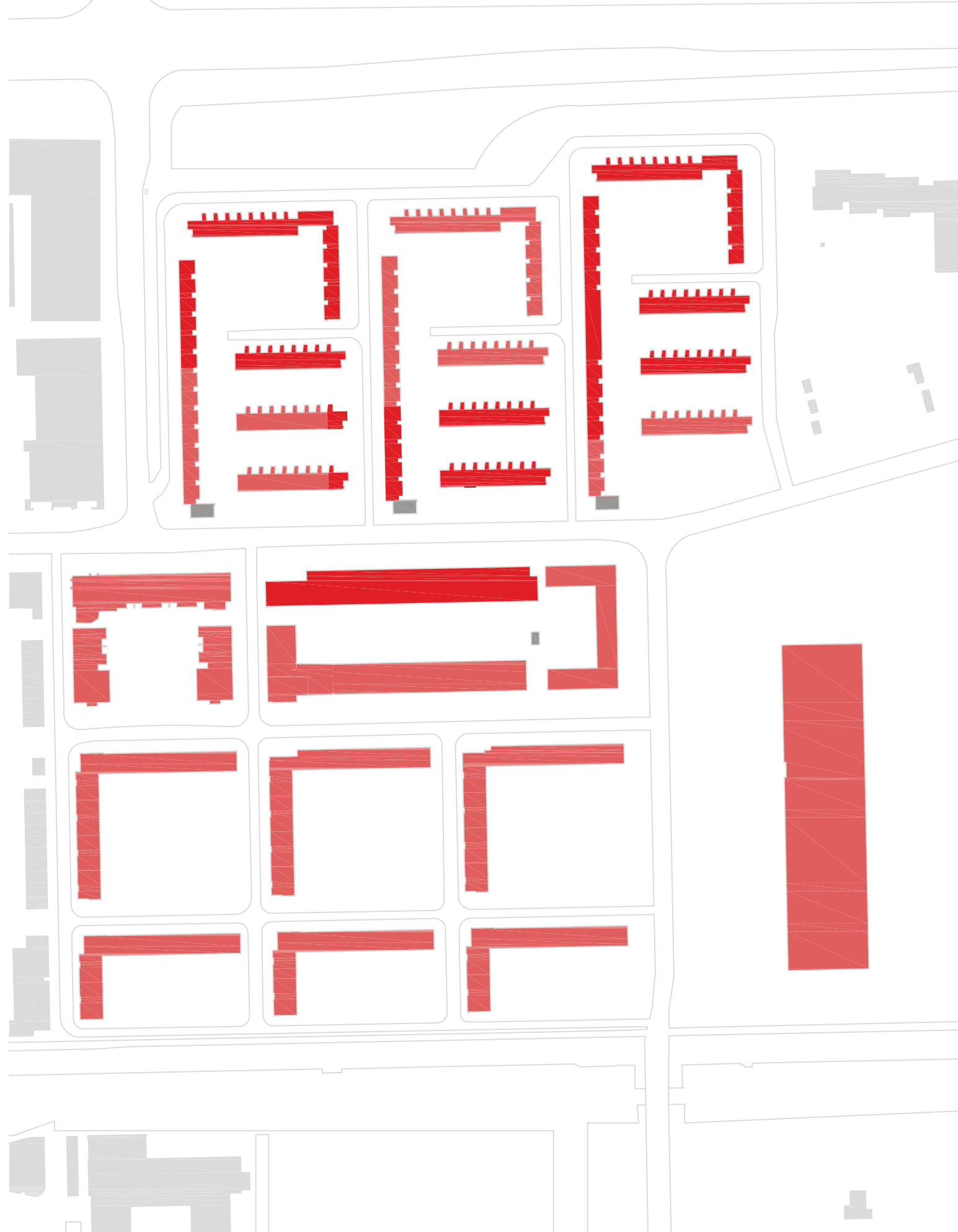
Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

02. Tweede Schaal

- Legenda:**
- meer dan gemiddeld
  - gemiddeld
  - bebouwing omgeving

autochtonen 55 plussers

02. Tweede Schaal

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

00 | A

44 | A

02. Tweede Schaal

02.7 Programma

Het door ons geanalyseerde fragment is een woongebied. Om die reden is de woonfunctie grijs gearceerd en de uitzondering, voorzieningen, in de thematische kleur. Uit gesprekken met de bewoners van de bovenste stempels laagbouw bleek dat er na oplevering van de tuinstad meer voorzieningen aanwezig waren op buurtniveau. Nu resten slechts een eethuis, een café en een wasserette. In de plint van de galerijflat direct daaronder bevindt zich een verzorgingshuis in de plint. Dit verzorgingshuis is aangegeven als een voorziening van ons fragment. Het bleek dat de bejaarden die in dit huis verzorgd worden, veelal uit de buurt zelf komen. Naast dit verzorgingshuis bevindt zich het kinderdagverblijf Moeders Schoot, wat vanzelfsprekend ook een voorziening op wijkniveau is.

Legenda:

- voorzieningen
- bebouwing omgeving
- wonen
- wonen met voorziening in de plint

02. Tweede Schaal

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

A | 00

46 | A

02. Tweede Schaal

02.8 Regel en uitzondering

Als regel in ons gebied is gekozen voor de verschillende stempels. Duidelijke uitzonderingen op deze regel zijn de nieuwgebouwde bouwblokken en het Parkrandgebouw. Deze nieuwbouw verschilt vanzelfsprekend in bouwjaar maar ook in afmetingen, in openheid, in prijsklasse en in programma.

Legenda:

- uitzondering
- bebouwing omgeving
- regel

02. Tweede Schaal

A | 00

48 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

02. Tweede Schaal

02.9 Ordenende elementen

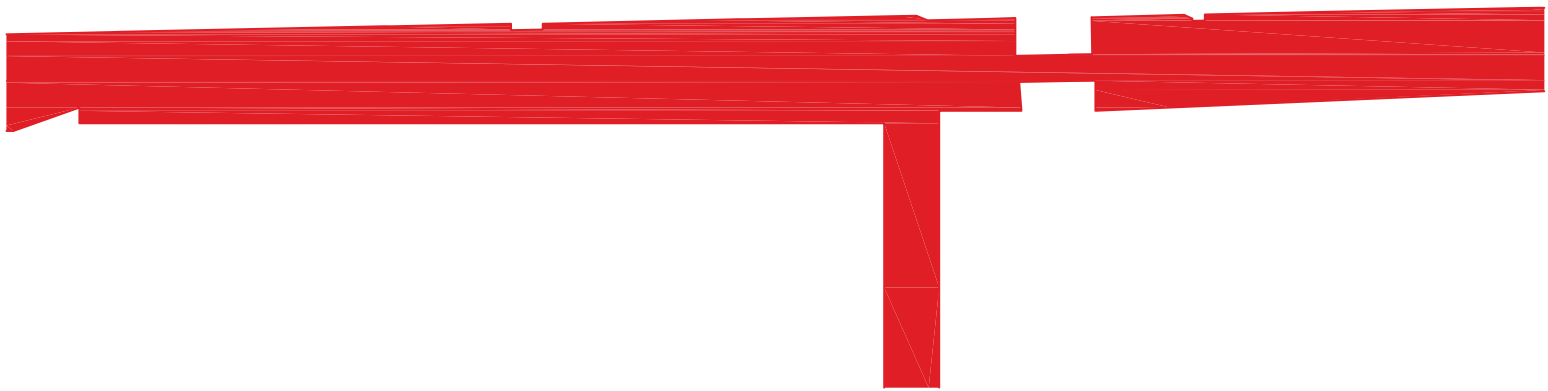
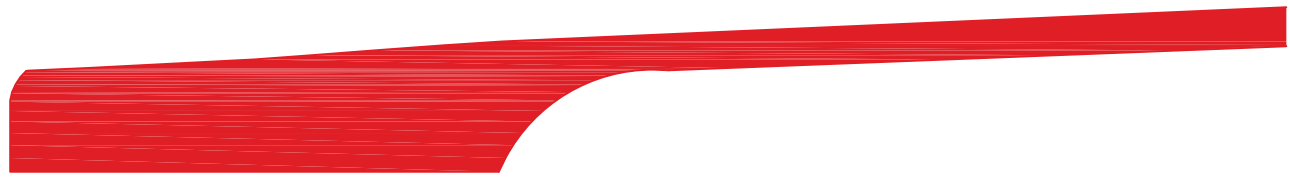
Op verschillende schaalniveaus is er sprake van ordening. Een ordenend element is een element dat vanuit een grotere schaal, de kleinere schaal bepaalt. Om de ordening op alle schaalniveaus te visualiseren is een onderverdeling gemaakt in ordenende elementen van de eerste, tweede, derde en vierde orde. Om de verschillende ordes te verduidelijken is gekozen voor een sequentie van kaarten waarin het gebied steeds verder geordend wordt, totdat de huidige situatie ontstaat.

Ordenende elementen van de eerste categorie zijn de trekvaart die parallel aan de Haarlemmerweg loopt en de Albardagracht die ons plangebied aan de onderzijde begrenst. Deze waterwegen doorsneden het tabula rasa waarop de functionele tuinstad zou worden gebouwd. Na deze waterwegen verdelen de hoofdwegen het fragment in een aantal gebieden. Deze gebieden worden vervolgens geordend door een derde ordenende categorie; de stempels. Aan de afwijkende locatie van het stempel in de rechter bovenhoek wordt duidelijk dat de oriëntatie van de hoofdweg de plaatsing van de stempels bepaalde en niet andersom.

Als een vierde ordenend element worden de wegen op buurtniveau en de afwijkende bebouwing gesteld. De vaste afmetingen waarbinnen het linker blok nieuwbouw is gebouwd laat zien hoe de buurtwegen de bouwafmetingen bepalen. Daartegenover staat het feit dat de galerijflat daarnaast bepaalt dat één buurtweg komt te vervallen, zodat de afmetingen van het gebouw de plaats van de wegen bepalen.

Legenda:

■ 1e laag (water)

02. Tweede Schaal

00 | A

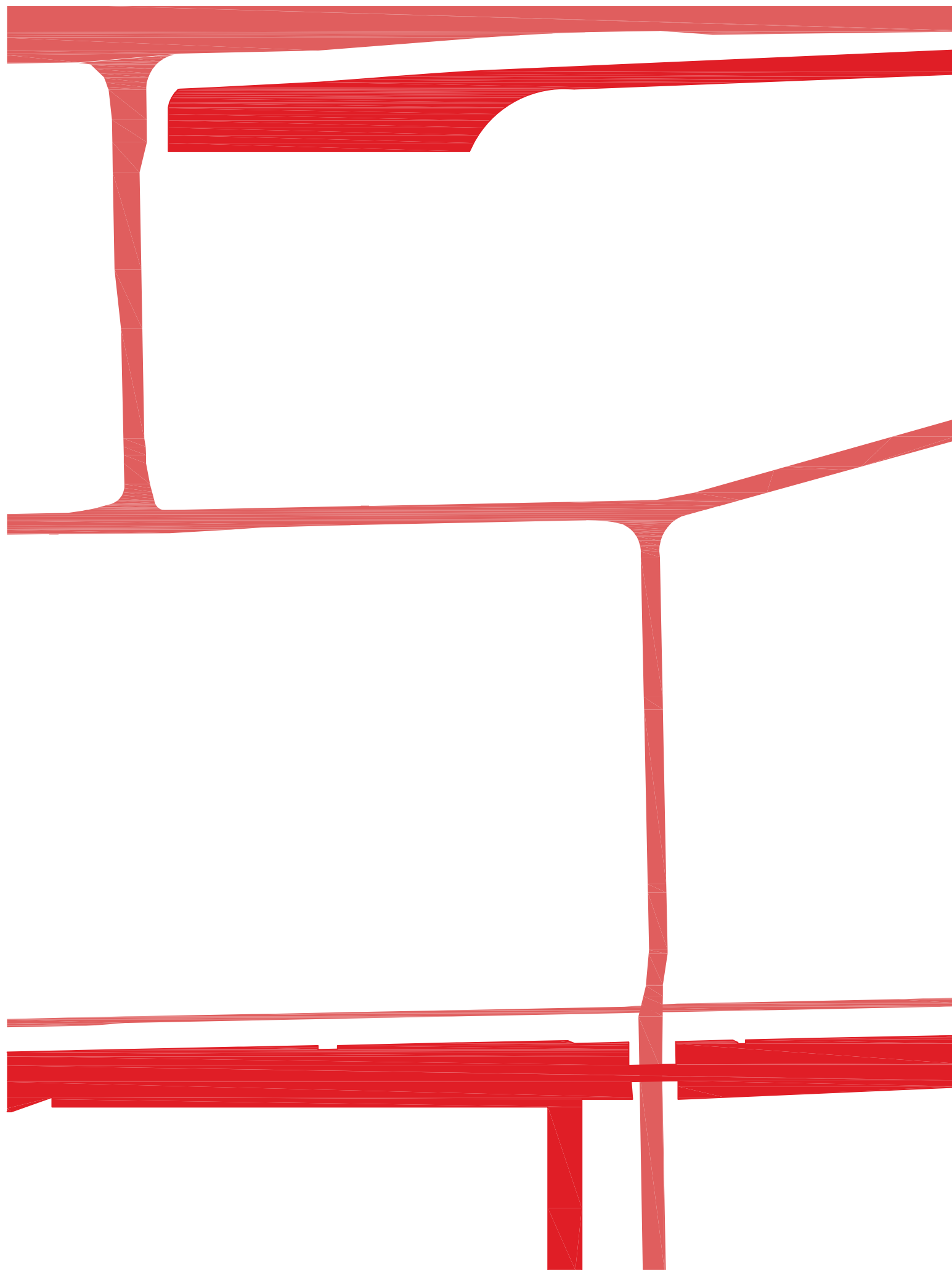
50 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

2. Tweede Schaal

- Legenda:**
- 1e laag (water)
  - 2e laag (hoofdgrid)

02. Tweede Schaal

a

A | 00

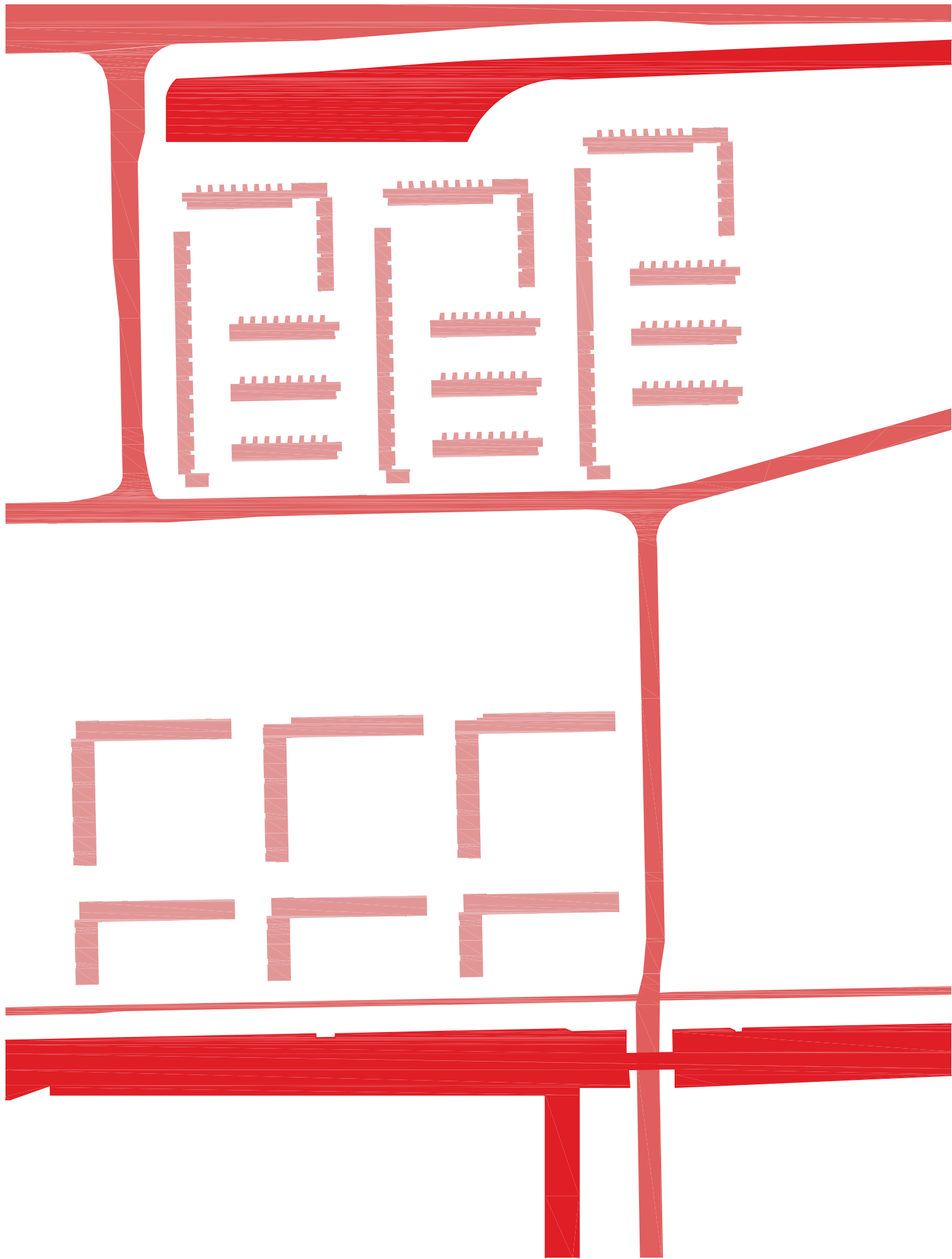
52 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

02. Tweede Schaal

Legenda:

- 1e laag (water)
- 2e laag (hoofdgrid)
- 3e laag (stempel)

02. Tweede Schaal

a

00 | A

54 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

02. Tweede Schaal

Legenda:

- 1e laag (water)
- 2e laag (hoofdgrid)
- 3e laag (stempel)
- 4e laag (wijkgrid)

02. Tweede Schaal

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

00 | A

56 | A

02. Tweede Schaal

02.10 Elementen van gestalte

Als elementen van gestalte hebben wij die elementen aangemerkt, die voor de willekeurige voorbijganger de wijk gestalte geeft. Omdat de willekeurige voorbijganger veelal gebruik maakt van de hoofdwegen is geanalyseerd wat het zicht vanaf de hoofdwegen op de wijk is. Het blijkt dat juist langs de hoofdwegen een groot deel van het stedelijk groen is gesitueerd. Vanuit verschillende standpunten blijkt de bebouwing nagenoeg onzichtbaar. Opvallend is ook de prominente plaats die het Parkrandgebouw inneemt. Het ontwerp van MVRDV maakt de gestalte die dit gebouw aan de wijk geeft nog groter.

Legenda:

- elementen van gestalte
- bebouwing omgeving
- bebouwing fragment

02. Tweede Schaal

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

00 | A

58 | A

02. Tweede Schaal

02.11 Elementen van cohesie

In de analyse is sociale cohesie gevisualiseerd, omdat juist de sociale context binnen ons fragment problematisch blijkt. Het blijkt dat bewoners van de blokken laagbouw nog steeds een sterke onderlinge verbondenheid voelen. Om die reden worden de drie stempels laagbouw als één groot element opgevat, waarin verschillende ruimtes cohesief werken. Gekozen is voor de kleine groene pleintjes met het sterke geclaimde karakter en de groene tuintjes die aan de buitenruimtes grenzen. Daarnaast werken de nauwe gangetjes waarin de woningen voor voetverkeer worden ontsloten sterk cohesief. Het relatief geringe oppervlak en het feit dat de ruimtes van binnen steeds zichtbaar zijn, maakt dat deze stoep een plaats is die een grote rol speelt in de sociale samenhang van de bevolking.

De woonblokken onder deze laagbouw staan sterk op zichzelf. De groenzones aan de binnenzijde van iedere haak hebben een cohesieve werking. Iedere woning is op deze zone georiënteerd. De ruimtelijke en functionele onbepaaldheid van de ruimte vermindert de cohesieve werking echter significant.

Legenda:

- sterk cohesief element
- gemiddeld cohesief element
- zwak cohesief element

02. Tweede Schaal

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

00 | A

60 | A

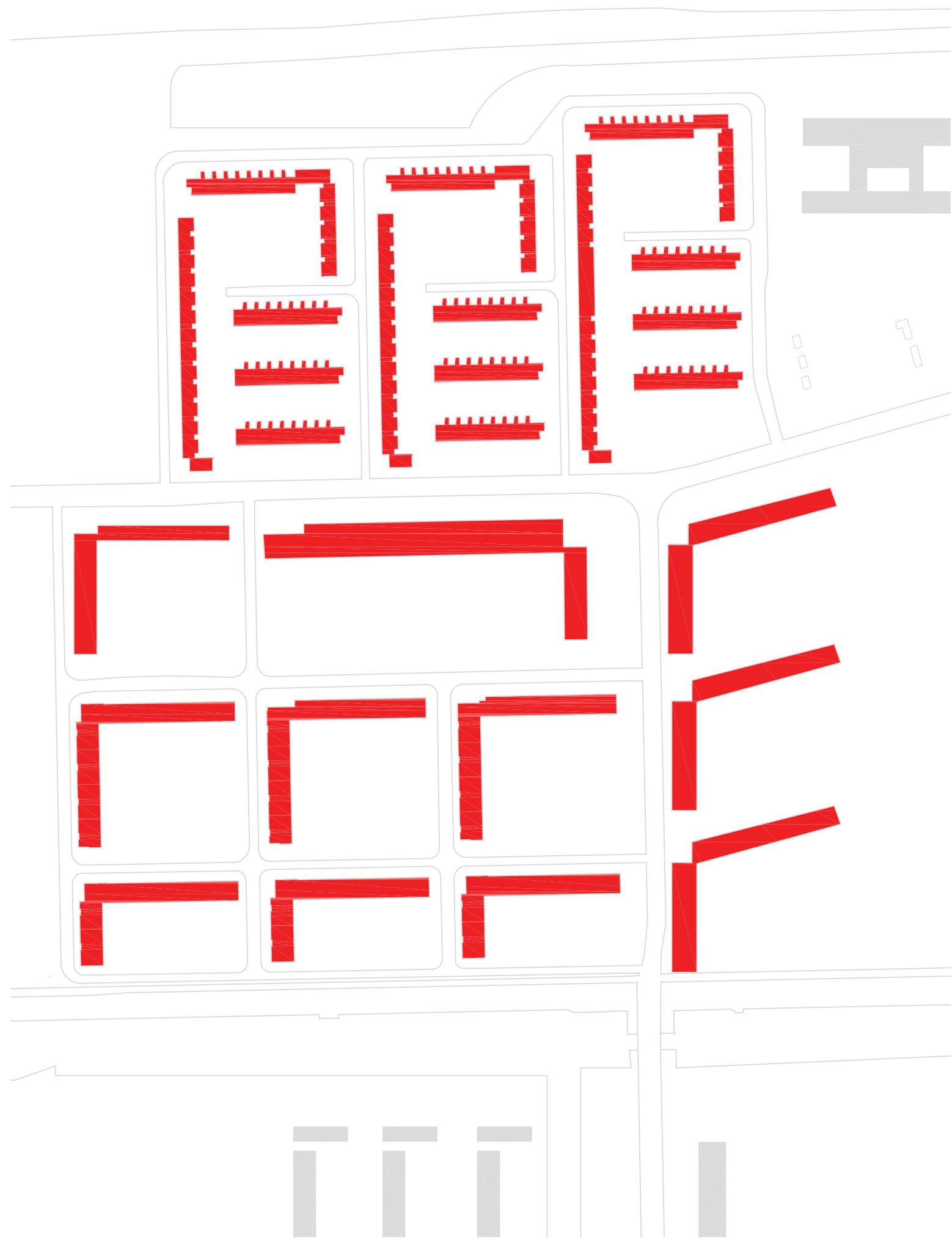
02. Tweede Schaal

02.12a Transformatie 1956

Omdat ons fragment specifiek op dit schaalniveau een ingrijpende transformatie ondergaat is opnieuw gekozen voor een sequentie van vier kaartjes waarin, op relevante tijdstippen, de aanwezige bebouwing wordt weergegeven. Het eerste kaartje toont het fragment zoals het na het voltooiën van het AUP bestond. Te zien is de grote mate van openheid van het geheel. Bovendien valt het derde stempel op waaruit het fragment destijds was opgebouwd. De afwijkende hoek in de haken van dit derde stempel, die exact samenvalt met de hoek die de hoofdonsluitingsweg maakt, geeft nog eens extra aan dat de hoofdwegen de stempels bepalen en niet anders (zie ordenende elementen). De situatie in 1980 toont de zojuist aangelegde Abraham Kuypersweg die Geuzenveld met het Amsterdams havengebied verbindt. De huidige situatie is het scharnierpunt tussen het originele Geuzenveld en de situatie in 2014, het jaar waarin het stedenbouwkundig plan van Busquets, een Catalaans architect zal worden voltooid. In dit plan worden de haken middelhoogbouw stuk voor stuk vervangen door meer gesloten woonblokken. Een groot middenplein moet een geslaagde openbare ruimte worden. Het prominente Parkrandgebouw is als uitgangspunt genomen bij het creëren van dit plein; het symmetrieas van het gebouw wordt eveneens de symmetrieas van het plein en de belendende panden.

Legenda:

- bebouwing fragment
- bebouwing omgeving

02. Tweede Schaal

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

00 | A

62 | A

02. Tweede Schaal

02.12b Transformatie 1980

Legenda:

- recente verandering
- bebouwing omgeving
- bebouwing fragment

02. Tweede Schaal

00 | A

64 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

02. Tweede Schaal

02.12c Transformatie 2010

- Legenda:**
- recente verandering
  - bebouwing omgeving
  - bebouwing fragment

02. Tweede Schaal

00 | A

66 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

02. Tweede Schaal

02.12dTransformatie 2014

- Legenda:**
- recente verandering
  - bebouwing omgeving
  - bebouwing fragment

02. Tweede Schaal

00 | A

68 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

03. Schaal 3: Blok 1:500

Omdat de bebouwing in dit fragment bestaat uit meerdere bouwlagen is een complete, tweedimensionale analyse per definitie onmogelijk. Het feit dat de indeling van het begane grondniveau in sommige gevallen compleet verschilde met die van de bovenliggende verdiepingen en de onderliggende garages maakte deze onmogelijkheid alleen maar groter. Uiteindelijk is gekozen voor een basiskaart van het begane grondniveau waarop alle analyses worden uitgevoerd. Dit omdat de relatie van begane grond met de omgeving interessanter bleek dan de relatie van een willekeurige verdieping met de omgeving. Voor de onderzoeksbegrippen waarin een analyse op verdiepingniveau relevantie heeft, is een plattegrond van de vierde bouwlaag van alle bouwblokken toegevoegd waarop de betreffende analyse nogmaals wordt uitgevoerd.

03. Derde Schaal

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

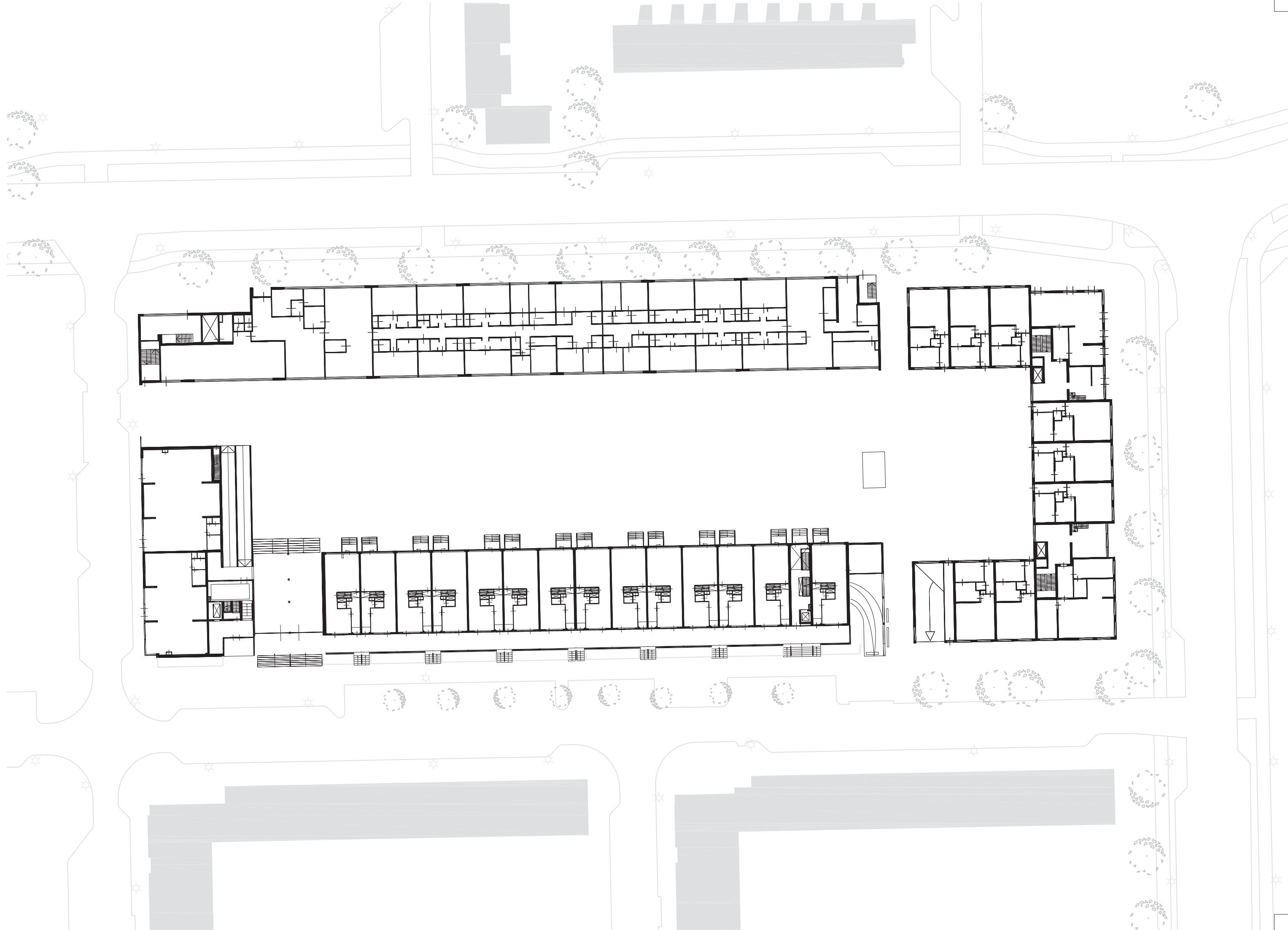
00 | A

70 | A

03. Derde Schaal

In de derde schaal is, na overleg met andere analysegroepen, gekozen voor een analyse van één van de nieuwbouwblokken. In het blok dat het Basiushof en het Colijnhof ontsluit bevinden zich zowel nieuwgebouwde wooneenheden als een galerijflat die al in 1956 werd opgeleverd, de Tabithaflat. Bij een analyse van dit blok als geheel zou het verschil tussen oud en nieuw, de onderlinge overeenkomsten en verschillen en dus de verandering in de tijd het beste kunnen worden blootgelegd. Om die reden is voor dit blok gekozen. Het blok vormt de overgang tussen de stempels laagbouw aan de noordzijde en de stempels middelhoogbouw aan de zuidzijde.

Legenda:
■ omgeving
■ fragment

03. Derde Schaal

Topografie / Situatie

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

72 | A

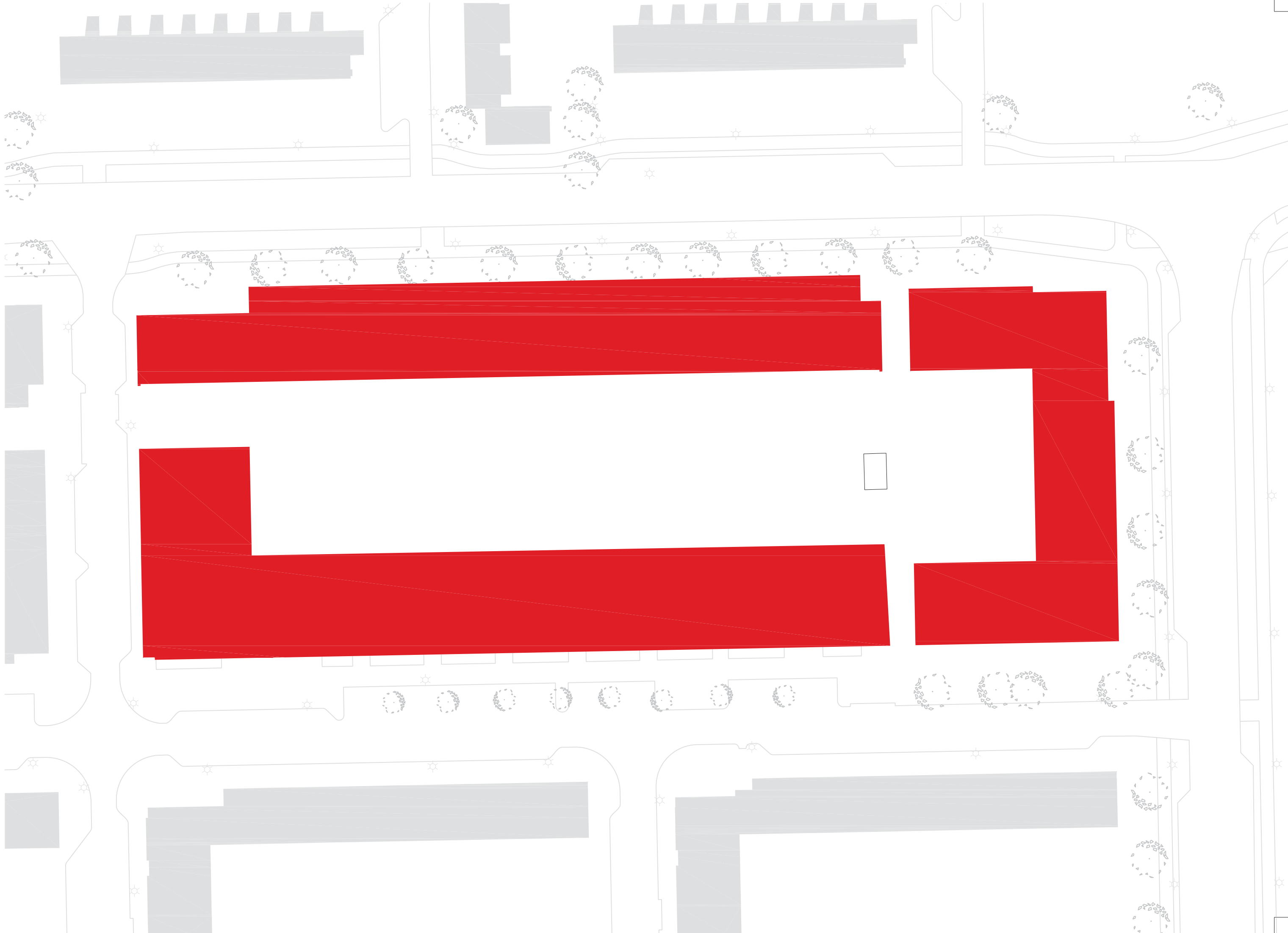
03. Derde Schaal

03.2 Bebouwd/Onbebouwd

Op deze analysekaart wordt duidelijk hoe zeer er binnen het gekozen kader van de derde schaal sprake is van een bouwblok. Terwijl uit de aangrenzende woonheden een duidelijke openheid spreekt, lijken de bouwvolumes binnen onze schaal één massief bouwblok met slechts een drietal openingen die toegang verschaffen tot een binnenhof dat pas zichtbaar wordt als men de hoge smalle ruimtes tussen de bouwvolumes betreedt.

Legenda:

- bebouwd fragment
- bebouwd omgeving

03. Derde Schaal

Bebouwd/Onbebouwd

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

74 | A

03. Derde Schaal

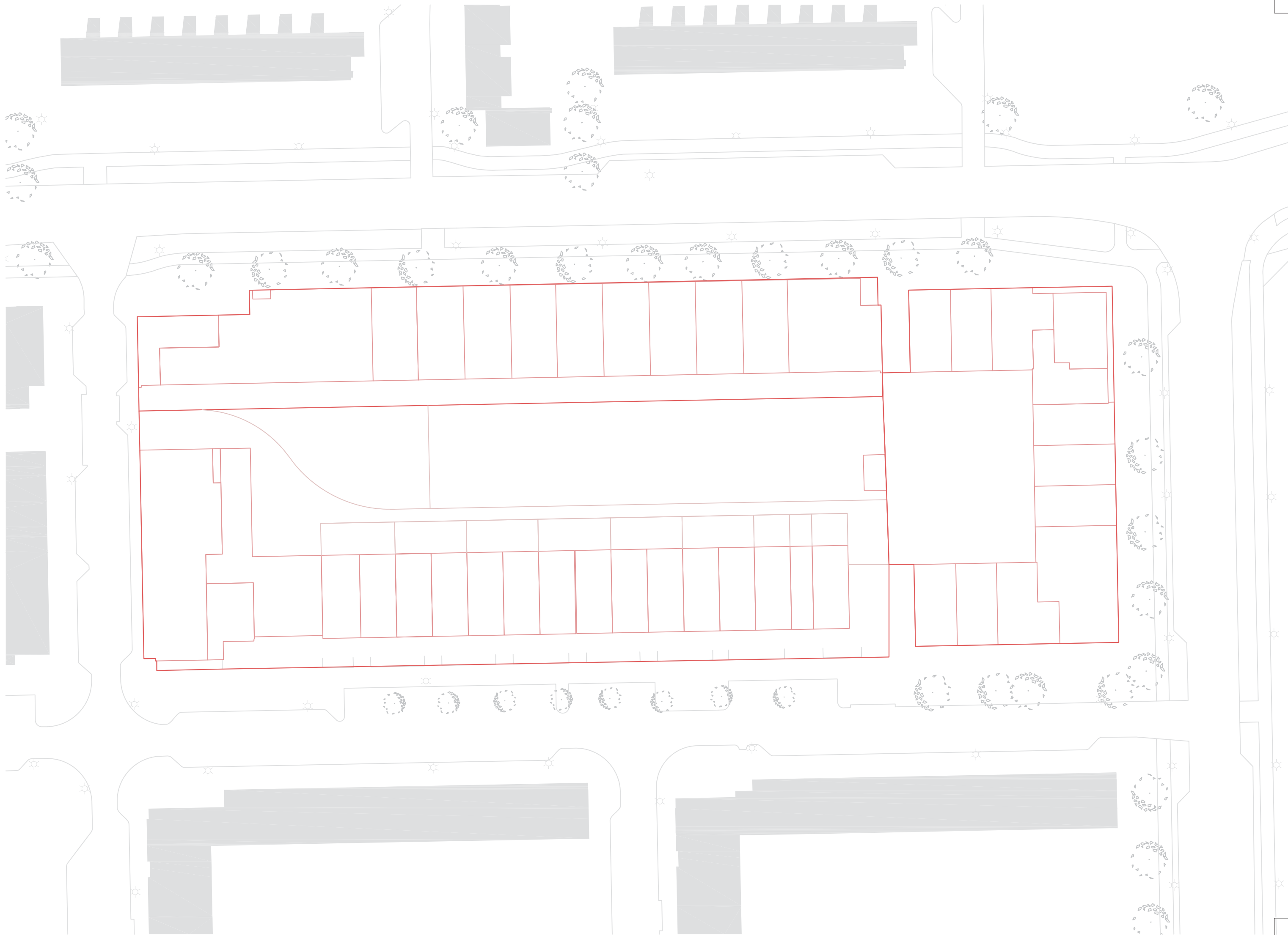
03.3 Verkavelingstructuur

Het benoemen van de verkaveling bleek niet eenvoudig. Om de complexe werkelijkheid correct te representeren hebben wij verkaveling volgens een tweede definitie geïnterpreteerd: elk van de gedeelten van een te verkopen massa. De hiërarchische wijze waarop de te verkopen massa in onze derde schaal is verkaveld is op een hiërarchische wijze weergegeven. De primaire verkavelingstructuur geeft aan hoe de niet openbare ruimte is verdeeld onder de drie woonblokken; Tabithaflat, Basiushof en Colijnhof (zie toegankelijkheid). De secundaire verkavelingstructuur geeft aan hoe de woonblokken op begane grondniveau in woningen zijn verdeeld. De tertiaire verkavelingstructuur geeft aan hoe de publieke ruimte van de afzonderlijke woonblokken is bepaald en geclaimd.

Legenda:

- primaire verkaveling
- secundaire verkaveling
- tertiaire verkaveling
- bebouwing omgeving

03. Derde Schaal

Verkavelingstructuur

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

76 | A

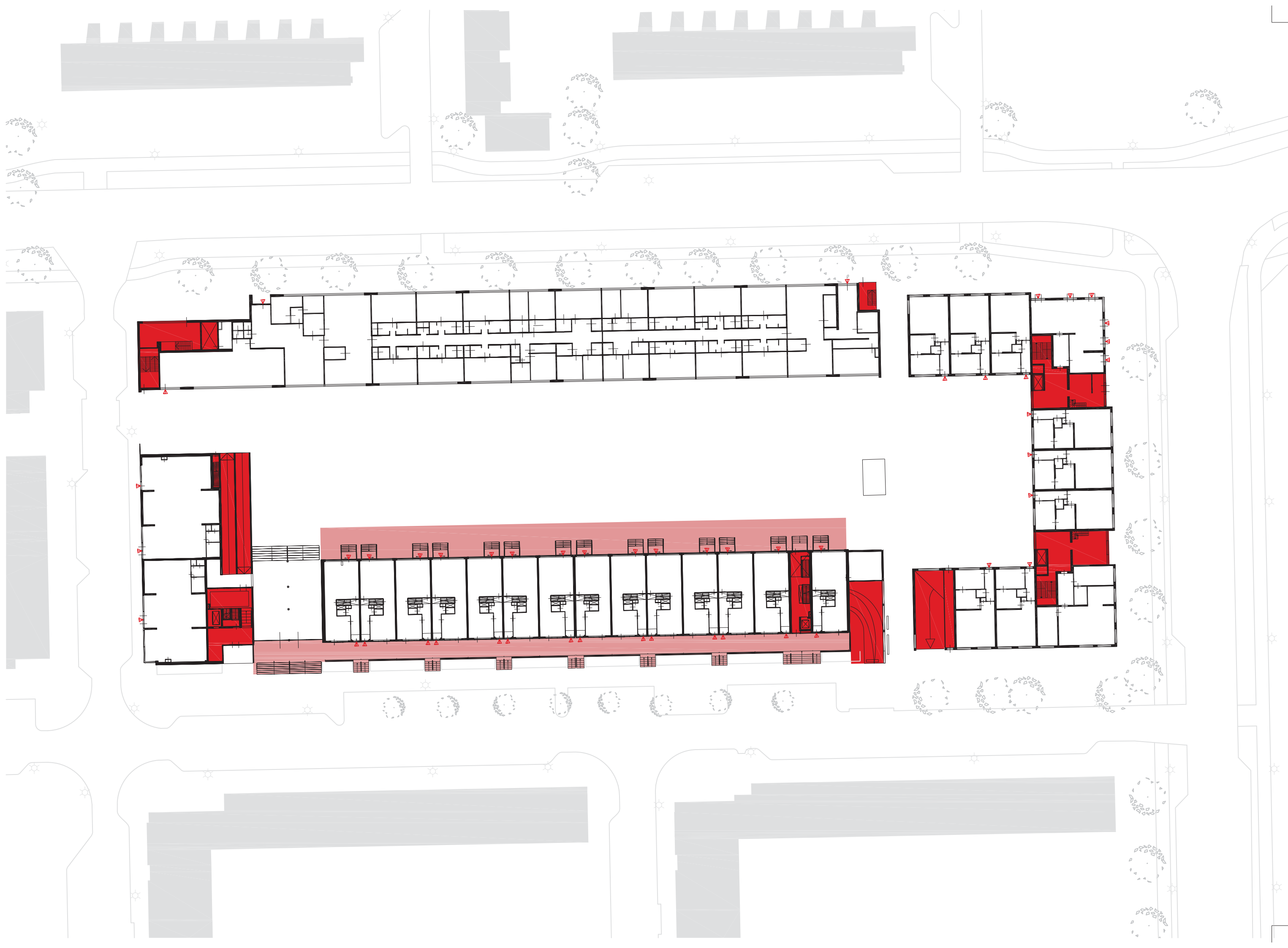
03. Derde Schaal

03.4 Ontsluiting

Een helder onderscheid tussen individuele ontsluitingen en collectieve ontsluitingen bleek in het fragment niet aanwezig. Veel individuele ontsluitingen ontsluiten zich op een semipublieke ruimte die op haar beurt een collectieve ontsluiting heeft. Het kinderdagverblijf ontsluit zich direct aan de straatkant, maar deze ontsluiting kan niet individueel genoemd worden omdat het een publieke functie ontsluit. Theoretisch gezien zijn er dus geen individuele ontsluitingen in dit fragment aanwezig. Omdat er wel degelijk een onderscheid tussen ontsluitingen waar te nemen valt hebben we een andere definiëring toegepast. Allereerst is de term individuele ontsluiting vervangen voor private ontsluiting. Als private ontsluiting kan namelijk niet alleen bij een bepaald persoon horen, maar ook bij een bepaalde zaak. Bepaalde zaken zijn het verzorgingshuis en het kinderdagverblijf. Hun directe ontsluitingen aan de straatzijde worden opgevat als private ontsluitingen. Er moet worden opgemerkt dat de private ontsluitingen veelal één specifieke locatie betreffen, terwijl de collectieve ontsluitingen in zones plaatsvindt. Alle private ontsluitingen zijn met pijltjes aangegeven. Of deze private ontsluitingen al dan niet aansluiten op een collectief ontsluitingsgebied, geeft aan in welke mate de ontsluiting individueel is. De trappenhuisen en toegangen tot onderliggende parkeergarages worden primaire, collectieve ontsluitingsgebieden genoemd omdat in deze gebieden het hele woonblok wordt ontsloten. De galerijen en tuintjes worden secundaire, collectieve ontsluitingsgebieden genoemd omdat deze slechts een deel van het woonblok ontsluiten, dan wel verbinden met het primaire ontsluitingsgebied.

Legenda:

- primaire ontsluiting
- secundaire ontsluiting
- tertiaire ontsluiting
- △ private ontsluiting

03. Derde Schaal

Ontsluiting 1e bouwlaag

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

78 | A

03. Derde Schaal

Legenda:

- primaire ontsluiting
- secundaire ontsluiting
- tertiaire ontsluiting
- △ private ontsluiting

03. Derde Schaal

Ontsluiting 4e bouwlaag

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

80 | A

03. Derde Schaal

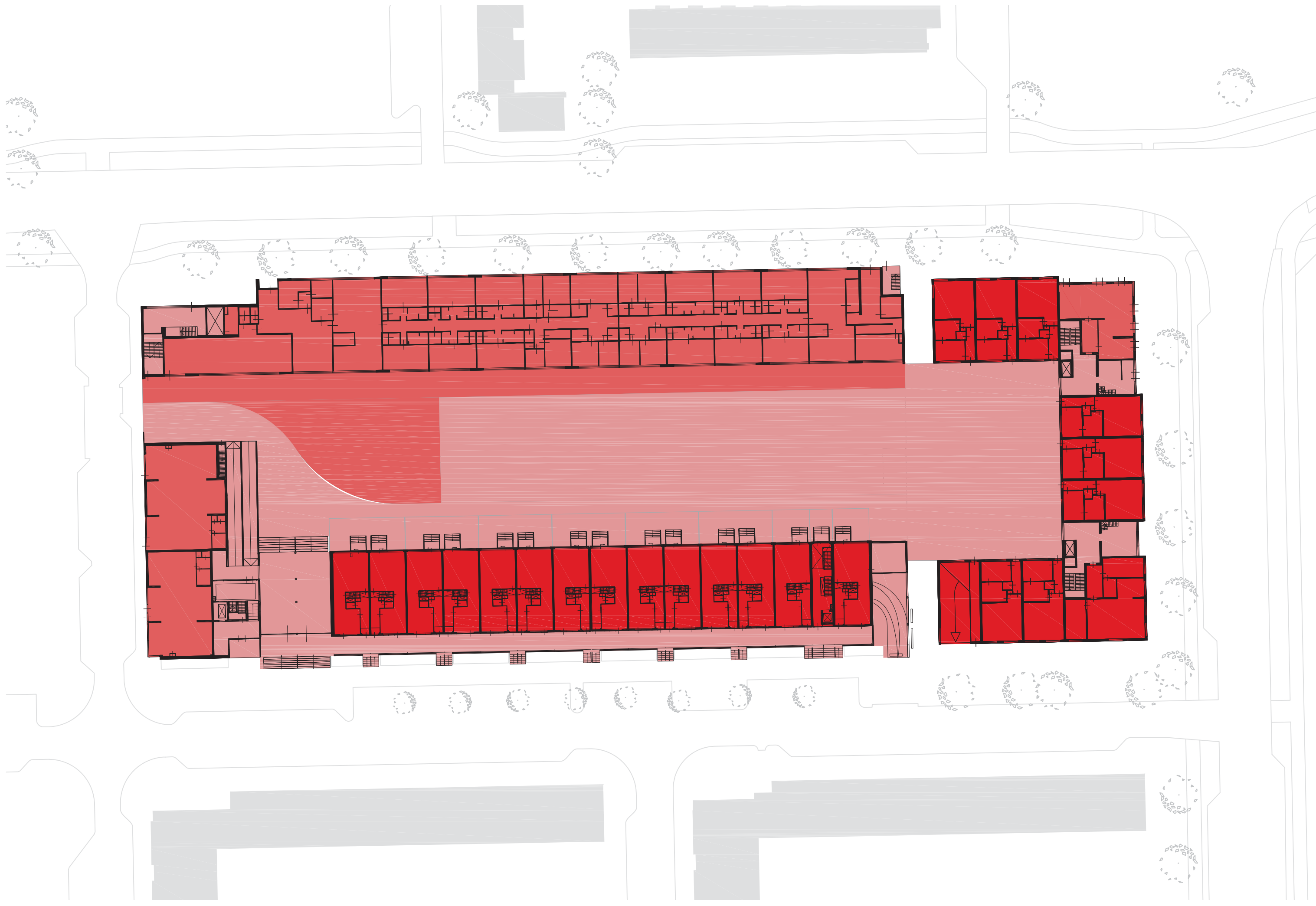
03.5 Toegankelijkheid

Ook in de derde schaal zijn er sprake van vele gradaties van toegankelijkheid. In deze derde schaal is nogmaals gekozen om geen onderscheid in toegankelijkheid tussen binnen- en buitenruimtes die beide voor dezelfde groep mensen toegankelijk zijn. Uiteraard zorgt het visuele aspect voor een extra nuancering, maar ook in deze kaart zou het aangeven van die nuance de kaart onleesbaar maken.

Het eerste niveau van toegankelijkheid betreft de private woonruimtes die slechts toegankelijk zijn voor het individu. Een tweede categorie vormen de semi-publieke ruimtes van het verzorgingshuis en het kinderdagverblijf. Deze ruimtes worden publiek genoemd omdat het ruimtes betreft die voor een specifiek publiek (respectievelijk ouderen en familie en ouders met kinderen) toegankelijk zijn. Omdat de deze ruimtes niet zonder meer toegankelijk zijn, maar slechts na toestemming van de beheerder (het personeel van het verzorgingshuis en het kinderdagverblijf) wordt er gesproken van semi-publieke ruimtes. De derde categorie betreft de ruimtes die uitsluitend toegankelijk zijn voor de bewoners van één van de woonblokken en geclaimd lijken door een deel van die bewoners. De tuintjes die ieder twee maisonnettes ontsluiten behoren tot deze categorie. Het vierde niveau betreft ruimtes die toegankelijk zijn voor de bewoners van een woonblok en niet worden geclaimd. In beide categorieën wordt gesproken over collectieve ruimtes, dit om het onderscheid aan te geven met de publieke ruimtes uit categorie twee. Dit omdat categorie twee toegankelijk is voor een groep mensen die een homogeen publiek vormt, terwijl de woonblokken tegenwoordig bewoond worden door diverse individuen die in collectieve ruimtes gedwongen met elkaar in aanraking komen.

Legenda:

- privé
- semi-publiek
- collectief
- bebouwing omgeving

03. Derde Schaal

Toegankelijkheid

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

82 | A

03. Derde Schaal

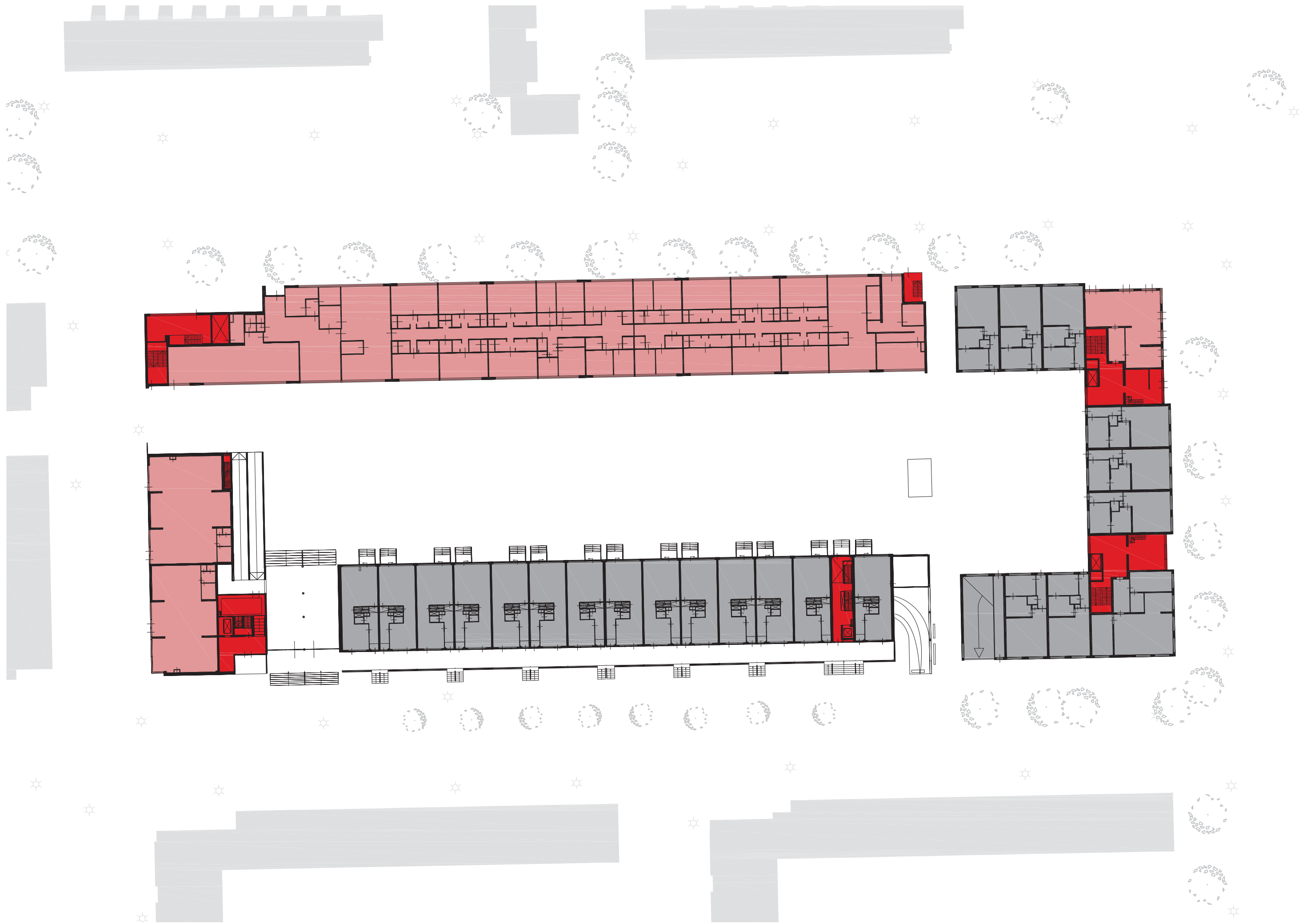
03.6 Programma

Ook in het fragment op deze schaal is de woonfunctie de regel en zijn de voorzieningen de uitzondering. Om die reden is de woonfunctie opnieuw grijs gearceerd. Net als in de analyse op tweede schaal zijn het verzorgingshuis en het kinderdagverblijf in dezelfde categorie van wijkvoorzieningen ingedeeld. Een extra voorziening bevindt zich op de hoek van het Colijnhof. Het betreft een gemeenschappelijke ruimte die uitsluitend bedoeld is voor de bewoners van het Colijnhof. Deze voorziening is een voorziening die zich specifiek op de doelgroep die in schaal drie gevat wordt, focust. Om die reden is deze voorziening wel aangegeven in de derde schaal, maar niet in de analyse van de tweede schaal. Een vergelijking van de analyse van de begane grond en de analyse van de vierde bouwlaag laat zien hoe het programma in de plint totaal afwijkt van dat van de overige bouwlagen. Verder is opvallend dat de collectieve ruimte van de oude Tabithaflat aan de straatzijde grenst en de collectieve ruimte van de nieuwe woonblokken op het hof zijn georiënteerd. Dit zorgt voor een extra, visuele connectie tussen het hof en de hogere bouwlagen.

Legenda:

- collectieve ruimte
- voorzieningen
- wonen
- bebouwde omgeving
- voorzieningen in plint

03. Derde Schaal

Programma 1e bouwlaag

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

84 | A

03. Derde Schaal

Legenda:

- collectieve ruimte
- voorzieningen
- wonen
- bebouwde omgeving
- voorzieningen in plint

4e bouwlaag

03. Derde Schaal

Programma 4e bouwlaag

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

86 | A

03. Derde Schaal

03.7 Regel en uitzondering

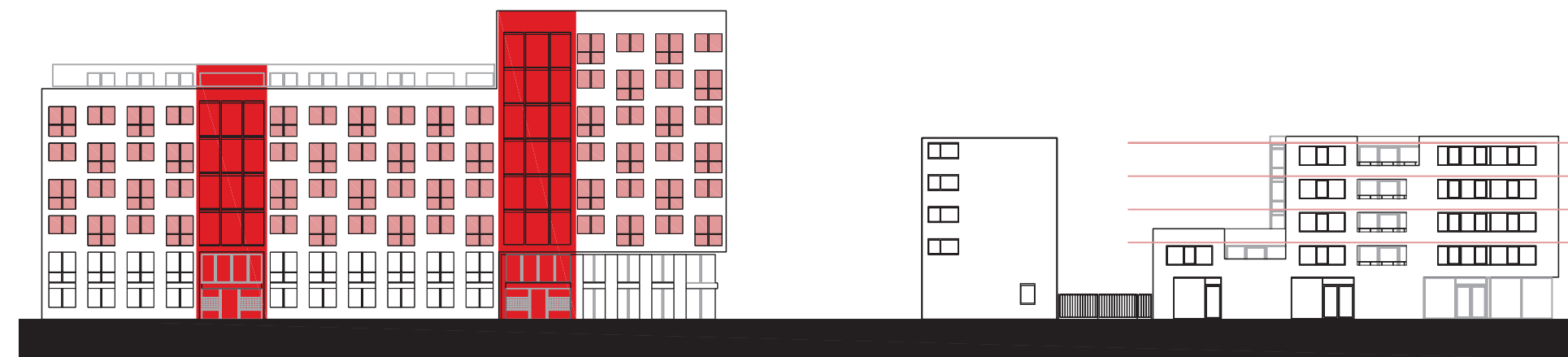
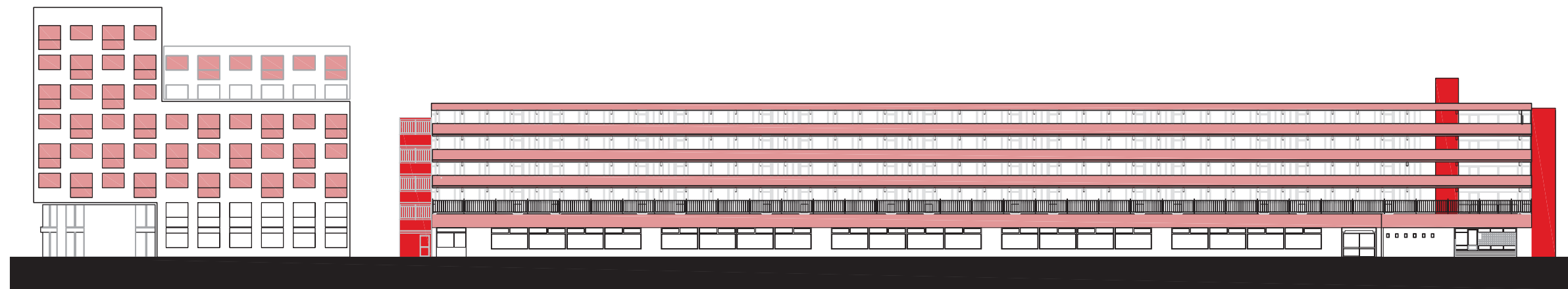
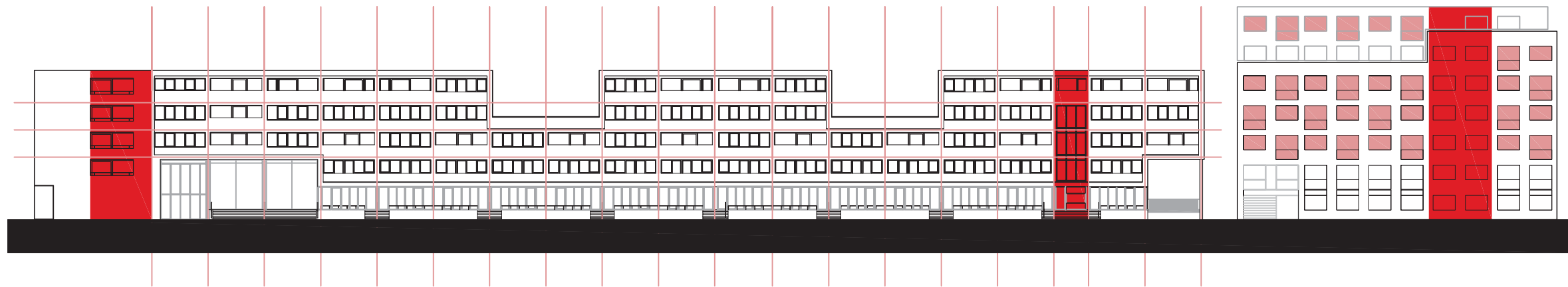
In de gevelanalyses is gekozen voor het analyseren van steeds een volledige gevelzijde van ons derde fragment, in plaats van een afzonderlijke analyse per gebouw. In de analyse van regel en uitzondering is steeds gekeken naar dat, wat de gevels van het hele gebouw 'regelt'. Het blijkt dat dit voor ieder woonblok verschilt. De gevels van het Basius-hof worden geregeld door een vaste verdeling van raampartijen en gevelopeningen. In het aangegeven grid worden alle openingen van verschillende aard geplaatst. Dit sterke raster wordt doorbroken bij de ramen waarachter de ontsluitingen zich bevinden.

De verspringende raampartijen is de enige regel van het Colijnhof die in alle gevelbeelden terugkomt. Uitzondering op die regel zijn de plaatsen waarop over de volledige hoogte geen gebruik gemaakt is van verspringende raampartijen.

Dat wat de Tabithaflat horizontaal regelt, zijn de balkonpartijen en de dakrand, die allen in hetzelfde witbeschilderde plaatmateriaal zijn uitgevoerd. Uitzondering op deze regel zijn de verticale elementen die het gebouw begrenzen en bepalen.

Legenda:

- uitzondering
- regel

03. Derde Schaal

Regel en uitzondering

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

88 | A

03. Derde Schaal

03.8 Ordenende elementen

In de analyse van de ordenende elementen zijn die elementen aangegeven die het blok enigszins boeiend maken, ervoor zorgen dat het blok niet eentonig wordt. Ook in deze schaal is een hiërarchische onderverdeling gemaakt in ordening. Primair ordenend is het bakstenen geveleppervlak van het Basiushof dat door zijn onregelmatige dimensies de gevel bepaalt en boeiend maakt. Secundair ordenend zijn de open gaten die de balkonnen creëren en in een schijnbaar willekeurig patroon over de gevel zijn verspreid.

Bij het Colijnhof is de hoofdvorm van de gevel niet zo zeer bepalend, maar eerder de happen die uit het basisvolume zijn genomen en ingevuld met een ander, terugliggend materiaal. Secundair ordenend zijn de stroken waarin de afmetingen van de raampartijen verschillen van de regel.

Van het gevelbeeld van de Tabithaflat kan worden gesteld dat het eentonig is. Dit is in deze analyse duidelijk te zien. De verticale elementen in de hoeken zijn de enige elementen die de eentonigheid van de gevel enigszins opheffen.

Legenda:

- primair ordenende elementen
- secundair ordenende elementen

03. Derde Schaal

Ordenende elementen

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

90 | A

03. Derde Schaal

Legenda:

■ primair ordenende elementen

■ secundair ordenende elementen

03. Derde Schaal

Ordenende elementen

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

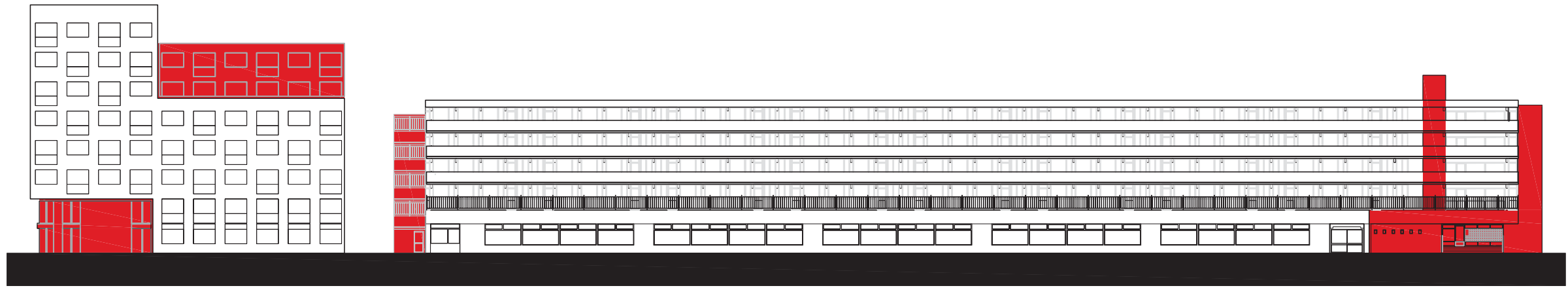
Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

92 | A

03. Derde Schaal

Legenda:

- primair ordenende elementen
- secundair ordenende elementen

03. Derde Schaal

Ordenende elementen

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

94 | A

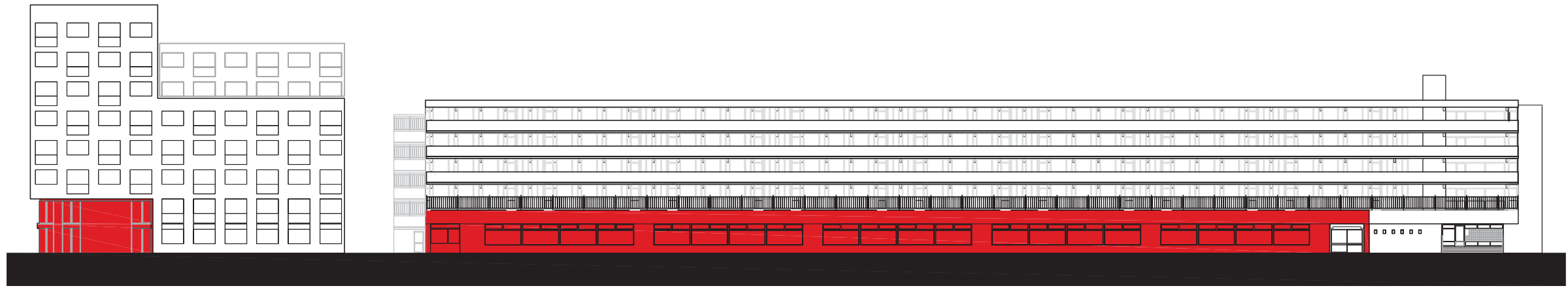
03. Derde Schaal

03.9 Elementen van gestalte

In de analyse van gestalte zijn die elementen aangegeven die de gevel gestalte geven. Het gaat om elementen die door de willekeurige voorbijganger zullen worden onthouden. Hoewel het bakstenen deel van de gevel van het Basushof de gevel ordent, zal een willekeurige voorbijganger de gevel toch voornamelijk onthouden als een grote massa met willekeurige gaten, gecreëerd door de balkonnen en de dakterrassen. De willekeurige voorbijganger zal van het Colijnhof uitsluitend de onderste happen herinneren; de bovenste happen zijn nagenoeg niet zichtbaar vanaf straatniveau. De afwijkende plint van de Tabithaflat steekt zodanig vooruit dat de aandacht voor de bovenliggende verdiepingen al snel verslapt. De hoge bomen die voor deze gevel staan versterken dat gegeven alleen maar.

Legenda:

■ element van gestalte

03. Derde Schaal

Elementen van gestalte

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

96 | A

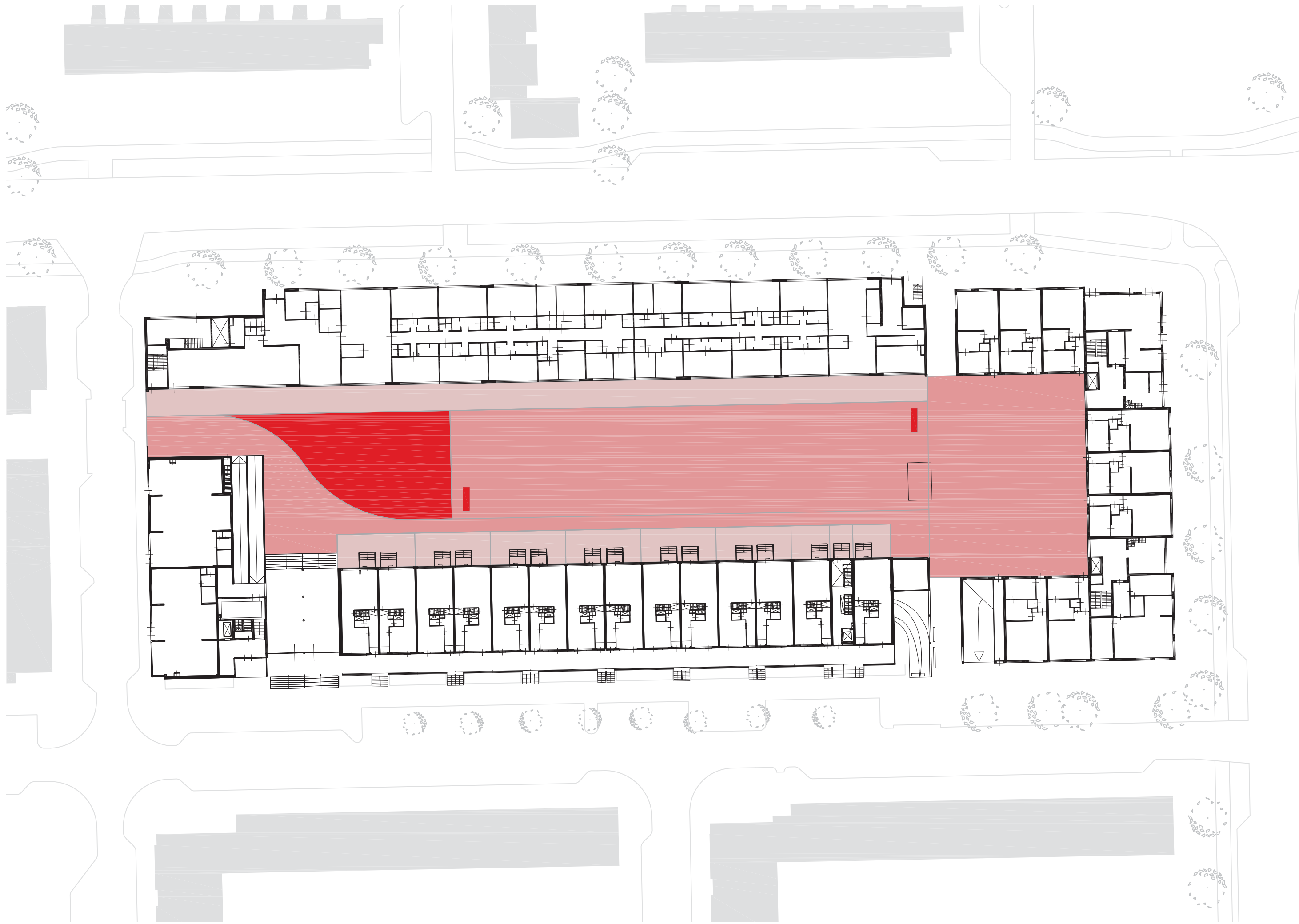
03. Derde Schaal

03.10 Elementen van cohesie

Sociale cohesie heeft ook in dit fragment een interessante hoedanigheid. Net als in de analyse op tweede schaal wordt een onderscheid gemaakt in de mate van sociale cohesie die door het element wordt bereikt. Elementen met een sterke, cohesieve werking zijn het speeltuintje en de bankjes. Deze elementen hebben een gedefinieerde functie en vormen bovendien de plekken waar de verschillende woonblokken elkaar ontmoeten. De kinderen van de bewoners van het Basiushof ontmoeten de mensen van het kinderdagverblijf op de speelplaats, terwijl ouderen elkaar treffen bij de bankjes. Gemiddeld cohesief werkt het overige deel van het oppervlak van het hof en de dakterrassen op de vierde bouwlaag. Deze elementen worden niet uitsluitend gebruikt om zich te verplaatsen maar fungeren, dankzij hun royale afmetingen, ook als ontmoetingsplaats. Gematigd cohesief zijn het dakterras van het verzorgingshuis en de tuintjes van het Basiushof. Deze elementen zijn slechts beperkt toegankelijk, maar hebben, door het ontbreken van een visuele barrière, nog steeds een cohesieve werking. Opvallend is wederom het verschil tussen de analyse op de begane grond en de analyse op de vierde bouwlaag. Terwijl de binnenruimtes op de vierde bouwlaag vrijwel uitsluitend op het individu gericht zijn, zijn de buitenruimtes op de begane grond juist zeer bepaald en geschikt als ontmoetingsplaats.

Legenda:

- sterk cohesief element
- gemiddeld cohesief element
- gematigd cohesief element
- bebouwing omgeving

03. Derde Schaal

Elementen van cohesie 1e bouwlaag

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

98 | A

03. Derde Schaal

Legenda:

- sterk cohesief element
- gemiddeld cohesief element
- gematigd cohesief element
- bebouwing omgeving

03. Derde Schaal

Elementen van cohesie 4e bouwlaag

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

100 | A

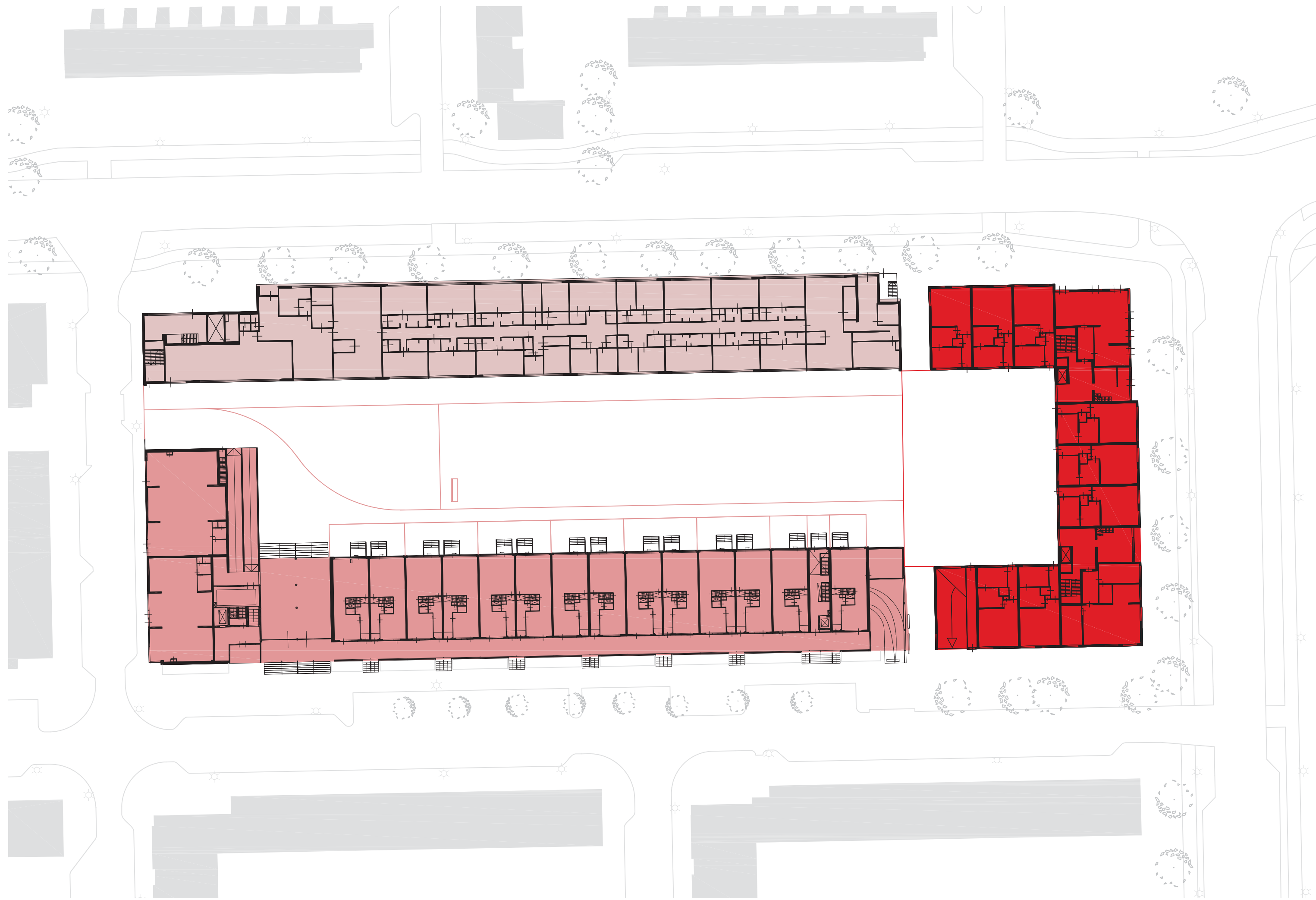
03. Derde Schaal

03.11 Transformatie: veranderingen en breuken

Deze analysekaart toont de geschiedenis van het fragment. Het Colijnhof is zojuist opgeleverd en is nog niet volledig bewoond. Het Basiushof is opgeleverd in 2005 en lijkt volledig te worden bewoond. Tegelijk met de bouw van het Basiushof is de buitenruimte van het gebied verdeeld en bepaald. Het bouwvolume van het Basiushof is de enige entiteit die nog herinnert aan het oorspronkelijke Geuzenveld. Wel moet worden opgemerkt dat in de voorzienende plint achtereenvolgens kantoorruimte en hotelruimte gevestigd waren voordat het in 1997 de huidige verzorgfunctie kreeg.

Legenda:

- bebouwing opgeleverd in 2010
- bebouwing opgeleverd in 2005
- bebouwing opgeleverd in 1956
- bebouwde omgeving

03. Derde Schaal

Elementen van cohesie

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

102 | A

04. Schaal 4 Woning 1:200

AFSNIJDEN!!!!

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

104 | A

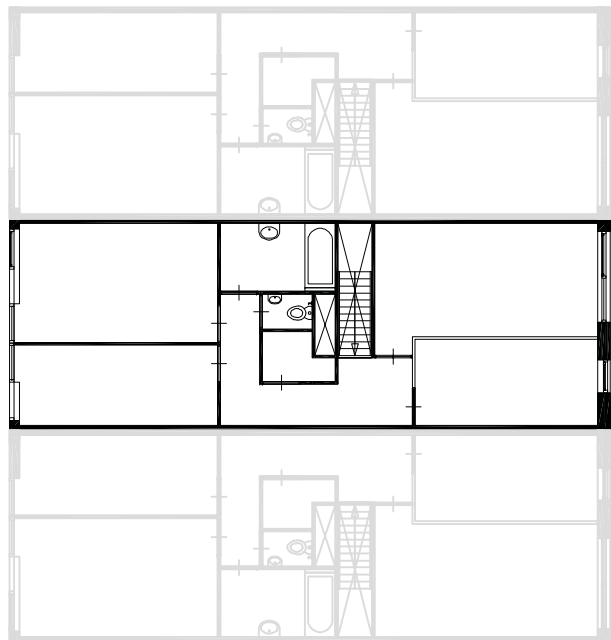
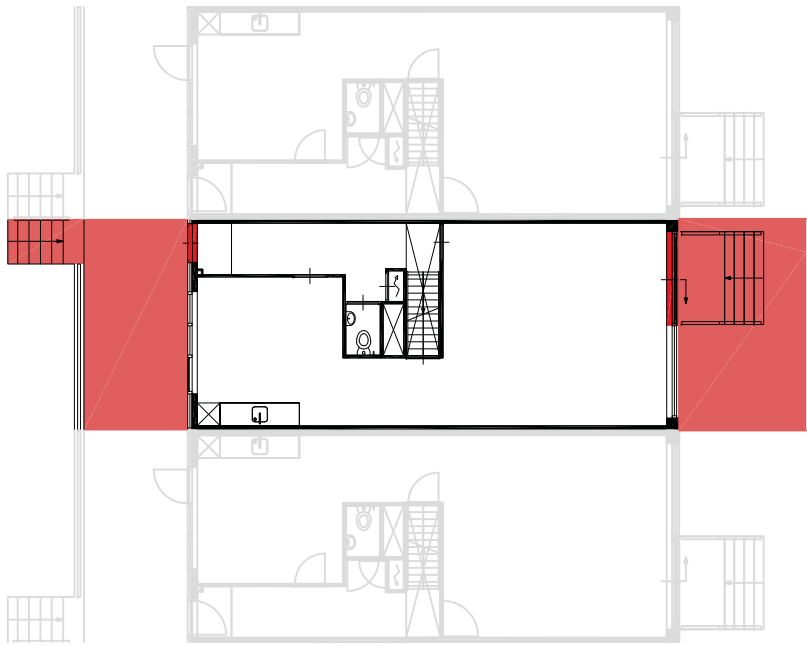
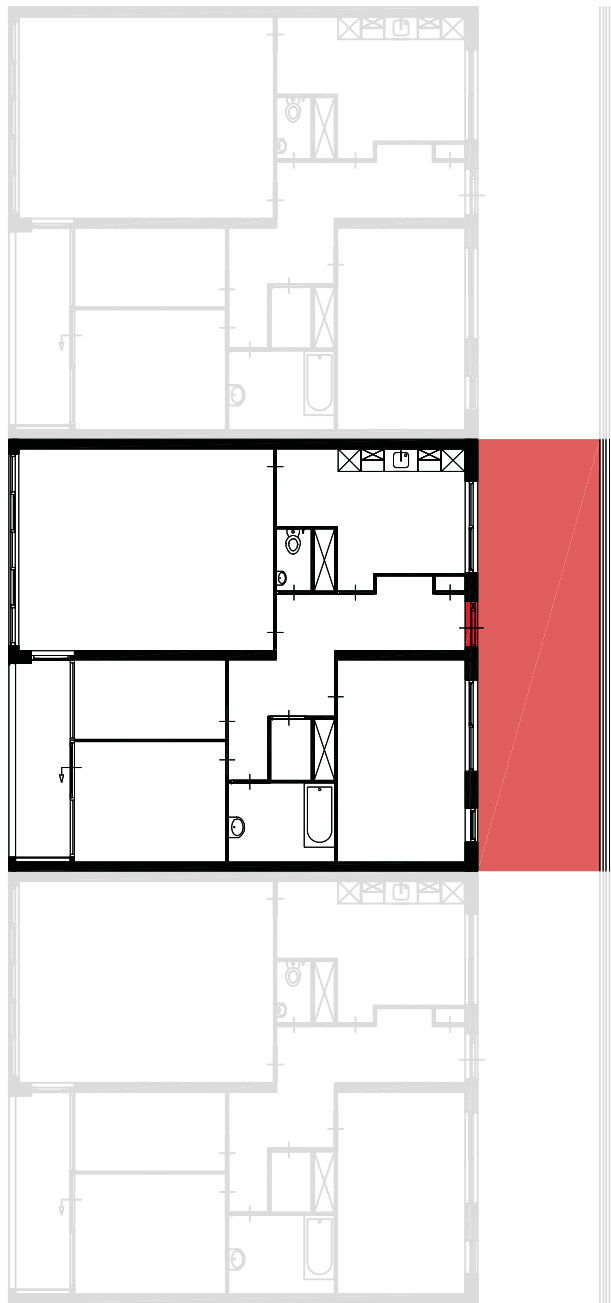
04. Vierde Schaal

04.1 Ontsluiting

In de analyse van de fragmenten van de vierde schaal wordt een appartement uit de Tabithaflat, een nieuw appartement uit het Basiushof en een nieuw maisonnette. De ontsluiting van het oude en het nieuwe appartement zijn op dezelfde wijze geregeld. Beide appartementen ontsluiten zich op een lange galerij, het overgangsgebied waarin alle appartementen van de betreffende bouwlagen worden verbonden met de collectieve ontsluiting. Wel moeten worden opgemerkt dat de nieuwe galerij van het Basiushof ten hoogste acht appartementen ontsluit, terwijl de galerij van de Tabithaflat die functie voor zestien appartementen bekleedt. De maisonnettes worden zowel aan de voorzijde als aan de achterzijde ontsloten. Zonder deze ontsluiting zouden de tuintjes in het hof niet de duidelijke functie hebben die zij nu heeft en zou de cohesieve werking van het hele hof achteruitgaan (zie elementen van cohesie)

Legenda:

- individuele ontsluiting
- overgangs ruimte

04. Vierde Schaal

Ontsluiting

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

106 | A

04. Vierde Schaal

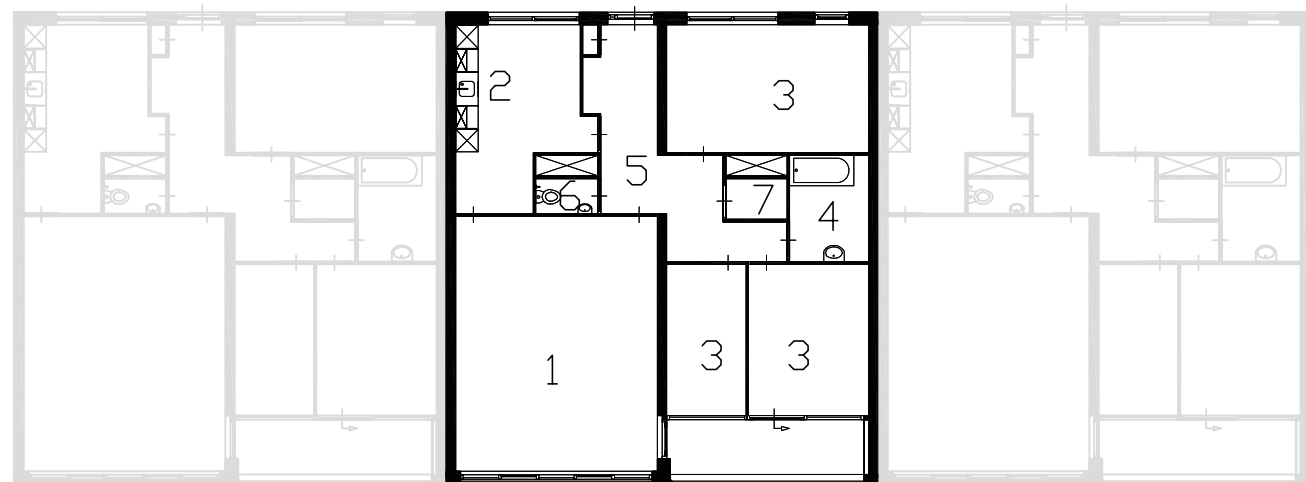
04.2 Indeling

Wat opvalt als de indeling van het oude appartement met die van het nieuwe appartement wordt vergeleken is de concentratie van veel functies in één gebied in het oude, tegenover de spreiding van de functies in het nieuwe appartement. Het ruimteverschil tussen het oude en het nieuwe appartement is uitsluitend opgevangen in de afmetingen van de sanitaire voorzieningen. De slaap- en woonruimte is voor beide appartementen gelijk. De technische infrastructuur wordt in het nieuwe appartement geregeld door twee schachten. In het oude appartement wordt deze infrastructuur nog geregeld door de woningscheidende wanden. Ook dit verschil maakt een grotere spreiding in het nieuwe appartement mogelijk. Het maisonnette heeft vanzelfsprekend een indeling die totaal verschilt van de indeling van de appartementen. De onderste laag is laag heeft voornamelijk een woonfunctie, terwijl de bovenste laag een slaapfunctie heeft.

Legenda:

- 1] woonkamer
- 2] keuken
- 3] slaapkamer
- 4] badkamer
- 5] hal/overloop
- 6] toilet
- 7] berging

AFSNIJDEN!!!!

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

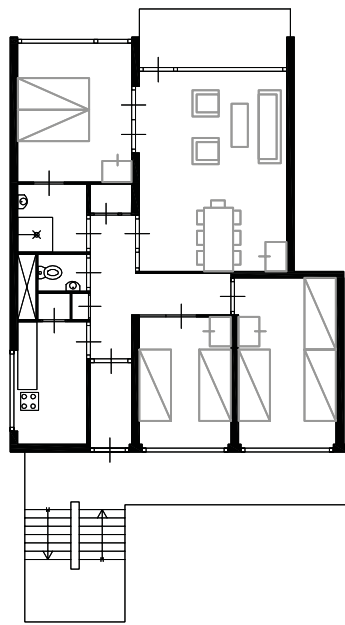
Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

108 | A

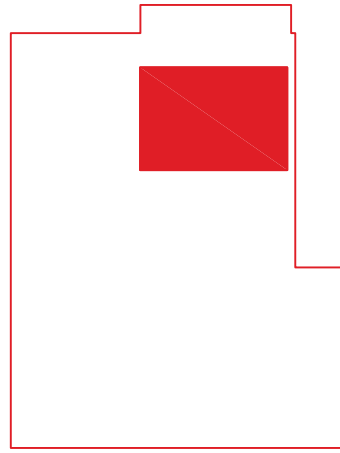
04. Vierde Schaal

04.3 Gebruik

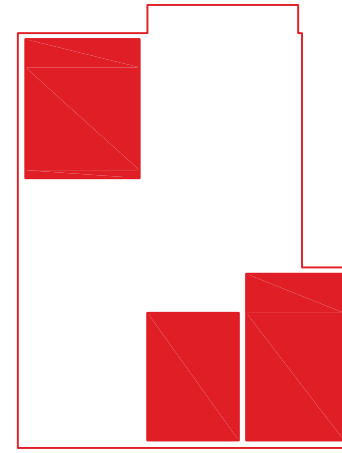
Als het gebruik van het oude en het nieuwe appartement met elkaar worden vergeleken valt vooral de grote mate van overeenkomst op. Het enige, in het oog lopende, verschil is de plaatsing van het eetgedeelte ten opzichte van het kookgedeelte. De keuken in het nieuwe appartement is zodanig ruim, dat in dezelfde ruimte kan worden gegeten. In het oude appartement moet worden gegeten in de woonkamer, die vanuit de keuken slechts over twee drempels en door twee deuren bereikbaar is. Een verschil tussen appartement en maisonnette is uiteraard het grotere ruimtegebruik om zich te verplaatsen. Voordelig is de positie van de ontvangstruimte, die direct aansluit op de ontsluitingen. Een ander opvallend element is het feit dat de bovenste verdieping is verdeeld in twee slaapruidtes, in plaats van de drie slaapruidtes die het appartement heeft.

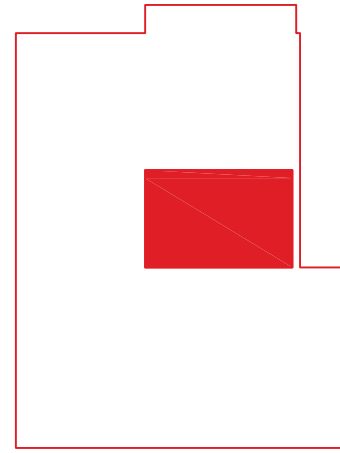
ontvangen

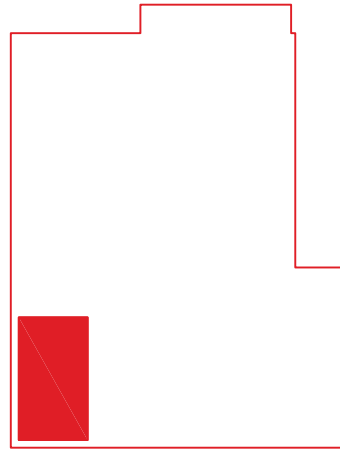
slapen

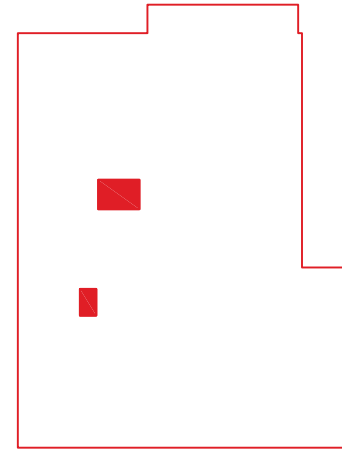
eten

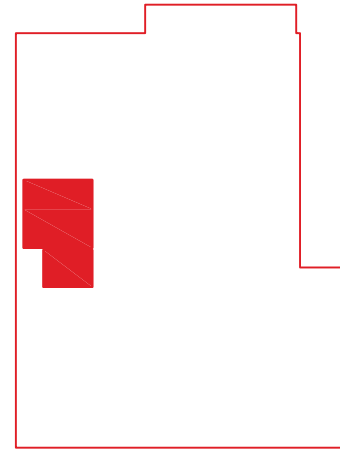
koken

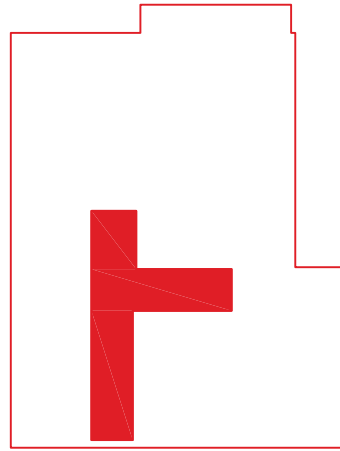
stallen

wassen/
ontlasten

verplaatsen

04. Vierde Schaal

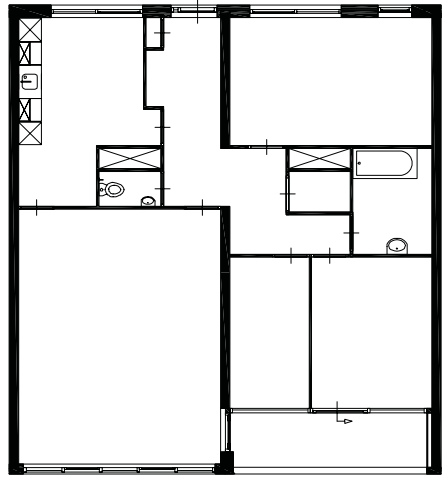
Gebruik

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

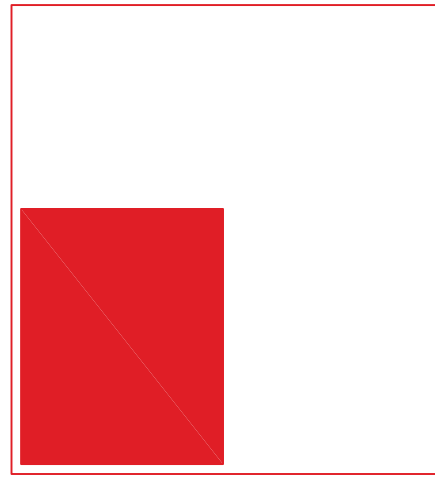
Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

110 | A

04. Vierde Schaal

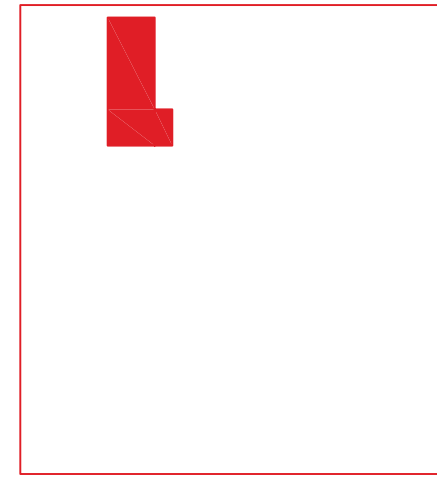
ontvangen

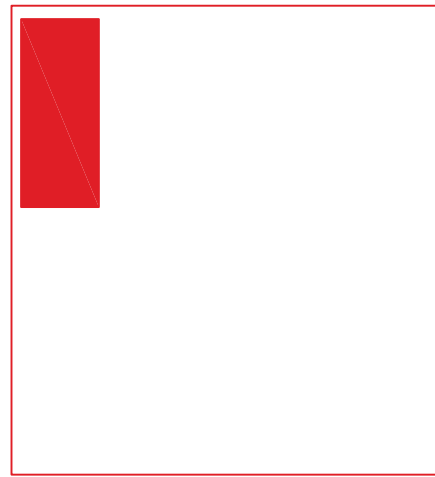
slapen

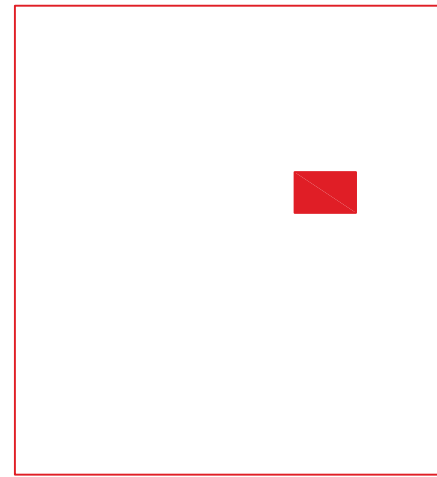
eten

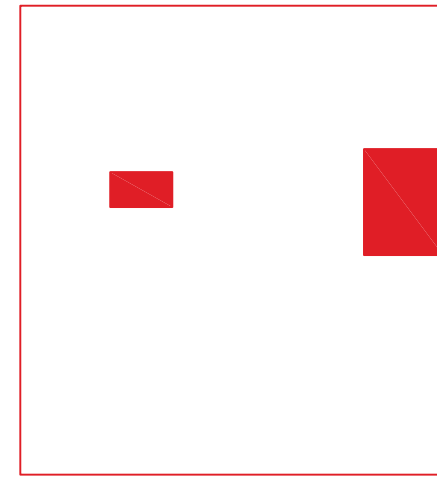
koken

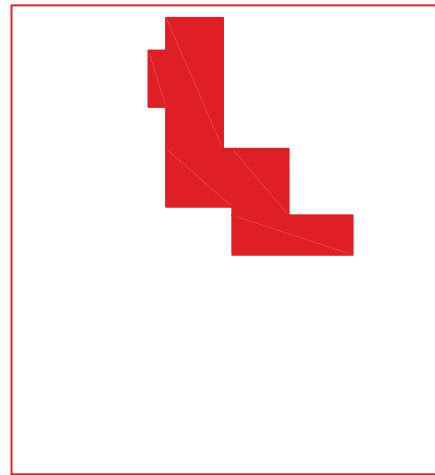
stallen

wassen/
ontlasten

verplaatsen

04. Vierde Schaal

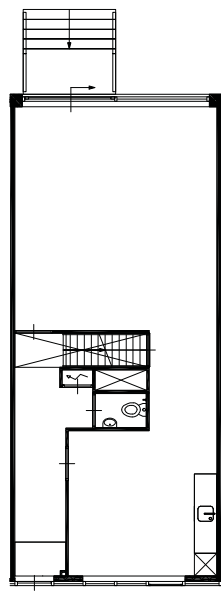
Gebruik

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

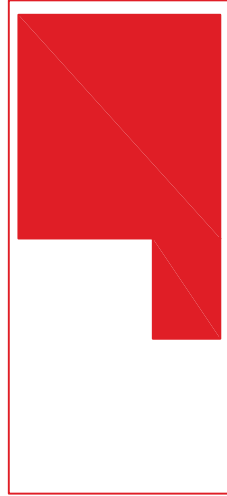
Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

112 | A

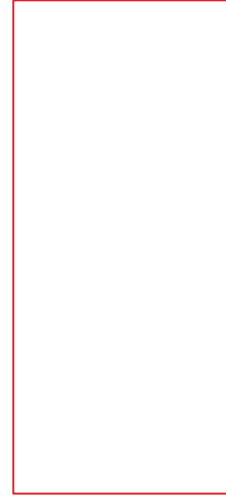
04. Vierde Schaal

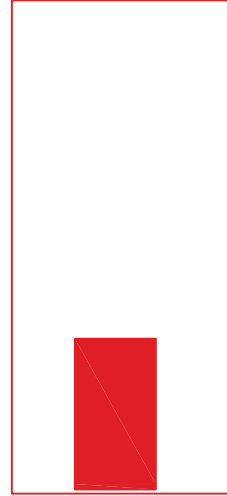
ontvangen

slapen

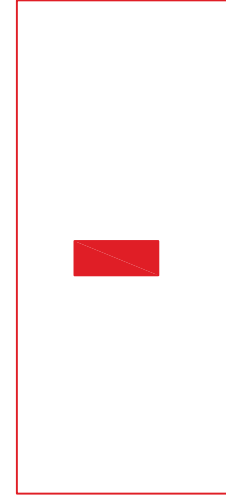
eten

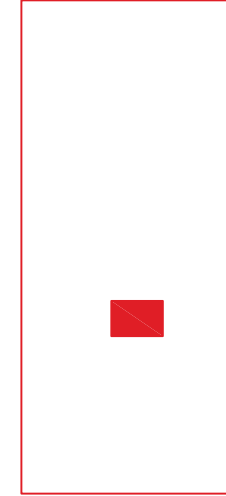
koken

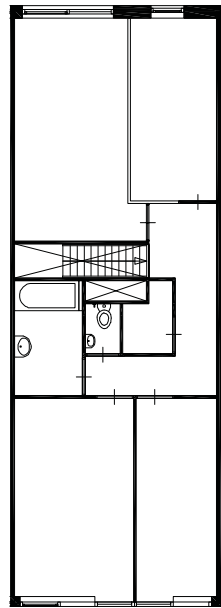
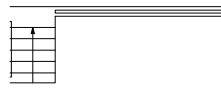
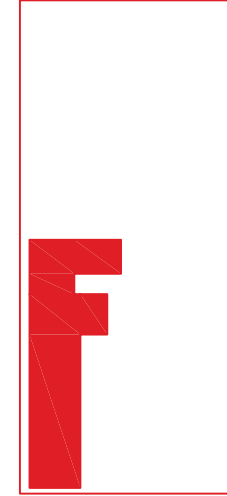
stallen

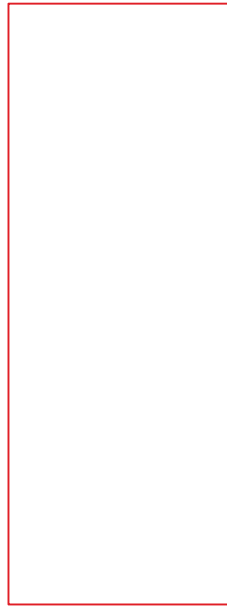
wassen/
ontlasten

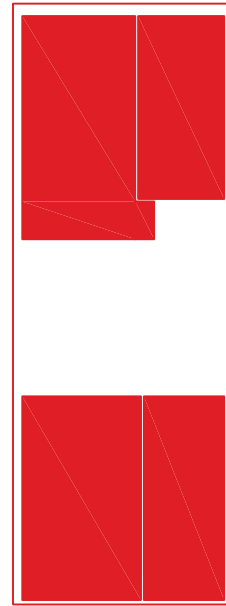
verplaatsen

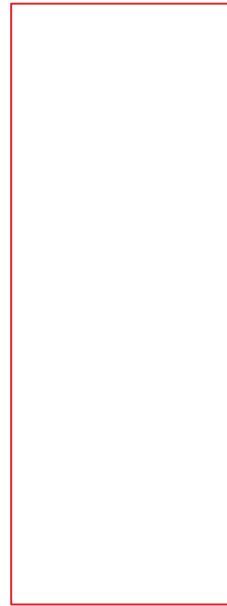
ontvangen

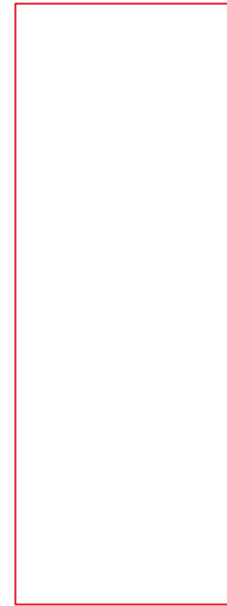
slapen

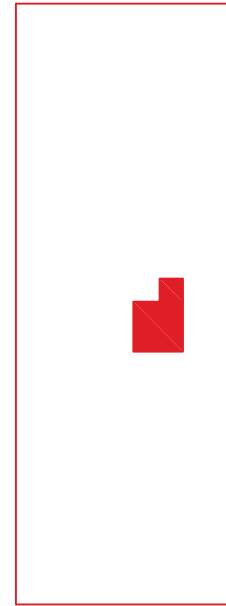
eten

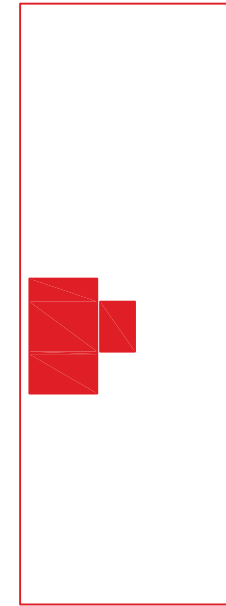
koken

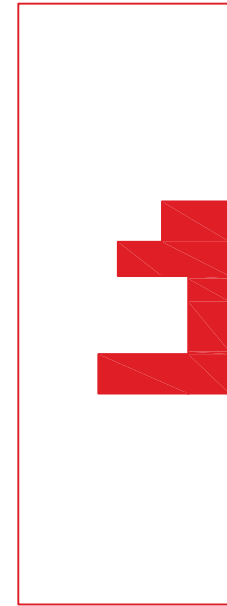
stallen

wassen/
ontlasten

verplaatsen

04. Vierde Schaal

Gebruik

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

114 | A

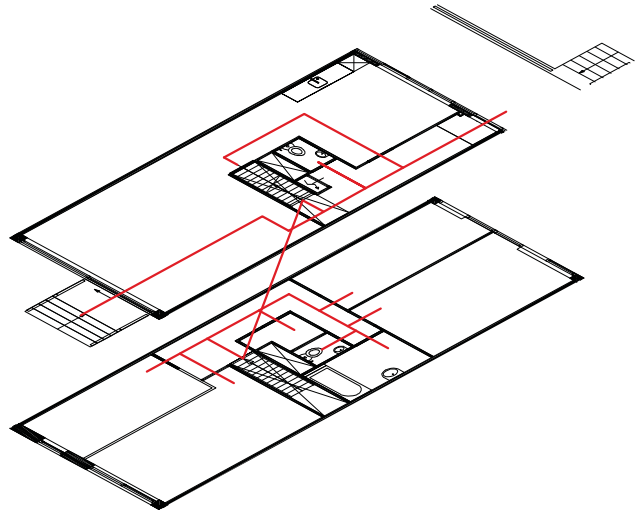
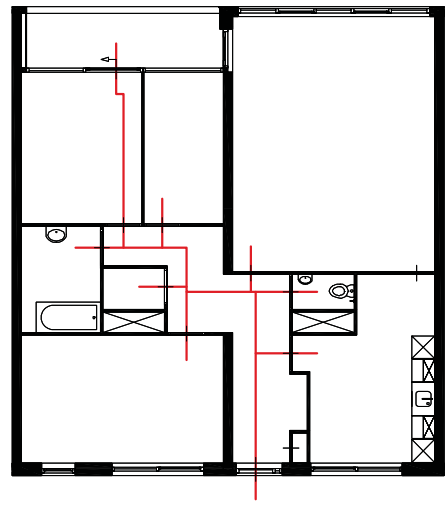
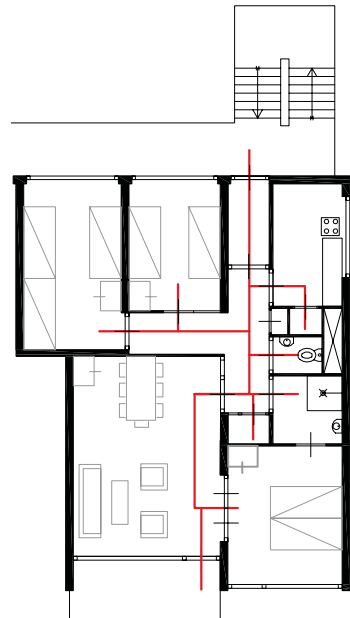
04. Vierde Schaal

04.4 Sequentie

In de analysekaarten van sequentie is de eerste mogelijkheid om een ruimte vanaf de hoofdingang te bereiken getekend. Tussen het oude en het nieuwe appartement zijn weinig verschillen op te merken. Wel is te zien dat het toilet en de wasruimte van elkaar gescheiden zijn, wat hygiënische voordelen en logistieke nadelen heeft. Het balkon dat bij het oude appartement door de woonkamer kan worden bereikt, grenst in het nieuwe appartement aan een slaapkamer. Opvallend is het gemak waarmee de verschillende ruimtes van het maisonnette worden bereikt. Grote delen van de plattegrond hebben geen noodzakelijke ontsluitingsfunctie.

Legenda:
■ sequentie

AFSNIJDEN!!!!

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

116 | A

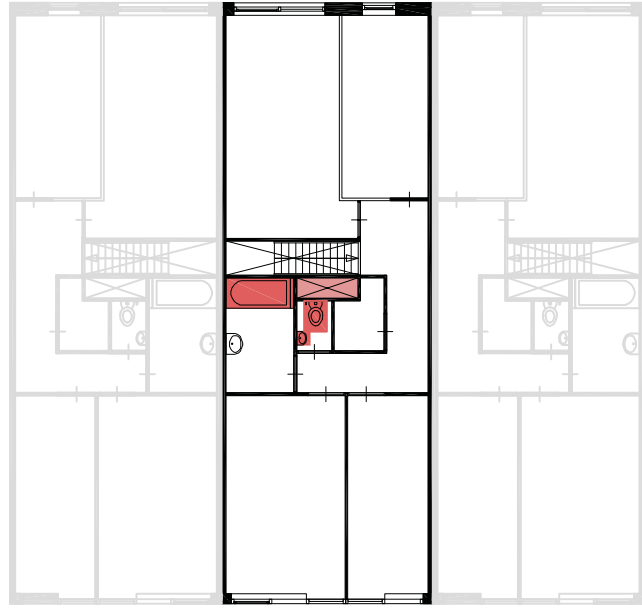
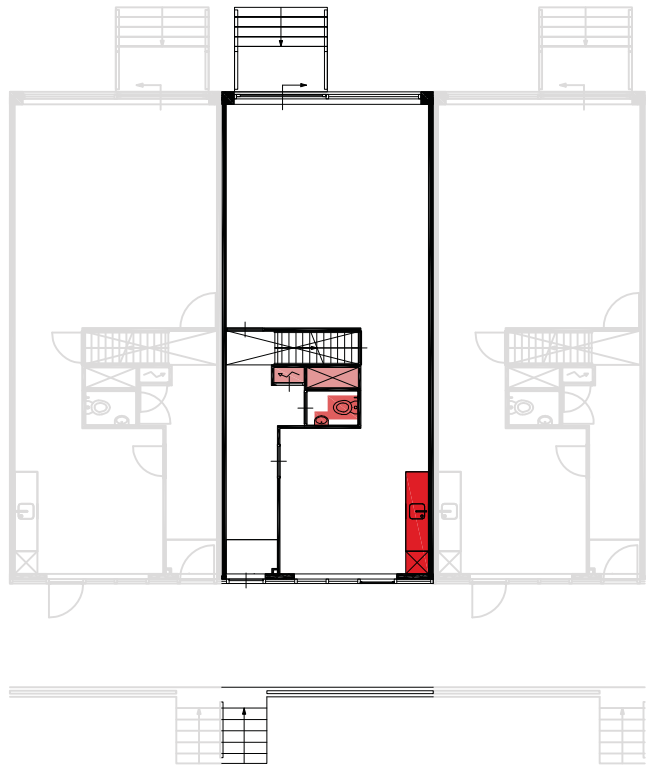
04. Vierde Schaal

04.5 Inrichting

In de plattegrond van het oude appartement was de volledige inrichting aangegeven. De afmetingen van de slaapkamers lijken haast bepaald door de afmetingen die de bedden hebben. Aan het type bed valt af te lezen dat verwacht wordt dat een traditioneel gezin (twee ouders in hun tweepersoonsbed, een kamer voor de jongens en een kamer voor de meisjes) het appartement zal gaan betrekken. Deze mate van planning zien we niet terug in het nieuwe appartement. Ander meubilair dan het sanitair is niet aangegeven. De afmetingen van de ruimtes lijken niet langer bepaald door het meubilair maar veel meer door de afmetingen van de hoofddragconstructie. De concentratie van sanitaire voorzieningen wordt ook in deze analysekaart duidelijk zichtbaar gemaakt.

Legenda:

- keuken
- sanitair
- meterruimte/schacht
- kast

04. Vierde Schaal

Inrichting

Typologische analyse van het wonen | Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren

00 | A

Westelijke Tuinsteden : Geuzenveld C. van Eesteren | Typologische analyse van het wonen

118 | A

05. Nawoord

Na een ruim twee maanden aan deze opdracht gewerkt te hebben, kan worden geconcludeerd dat dit vak precies is wat de naam zegt: een typologische analyse van het wonen. Dat de analyse uitgebreid zou zijn, was iets wat in de lijn der verwachting lag. Het minorvak trekt gemotiveerde studenten die daardoor automatisch de lat hoog leggen. De wekelijkse besprekingen gaven nog een extra drive en waren bovendien erg waardevol. Het is vreemd dat dit vak ons meer tijd heeft gekost dan ons projectwerk, maar dan voor de helft van de studiepunten. Het doorzoeken van archieven en het contact met allerlei instanties blijkt tijdrovender dan op voorhand was verondersteld. Dit was in het bijzonder op de door ons gekozen fragmenten van toepassing. Het bijzondere feit dat ons fragment in de derde schaal een blok omvatte met zowel oorspronkelijke bebouwing als nieuwbouw zorgde tegelijkertijd voor grote praktische problemen. Via witwaspraktijken, bureaucratie en onwillige architecten hadden wij, één dag voor de eindpresentatie alle basisteekeningen verzameld van twee verschillende architectenbureaus en twee verschillende stadsarchieven. Een speciale vermelding moet uitgaan naar mevrouw De Boer, die zelf ook enthousiast werd en ons de toegang tot het archief verschafte waardoor uiteindelijk al het materiaal beschikbaar was. Daarnaast willen we graag de docenten Hüsnü Yeğenoglu en Christian Rapp bedanken voor alle feedback en de studentassistenten voor hun aanvullende commentaren en adviezen van praktische aard. Het is belangrijk dat een dergelijk interessant vak goed wordt gedoceerd en begeleid.